

Відьмак. Хрещення вогнем
Анджей Сапковський

Відьмак #5

У пошуках Цірі – зниклої під час битви на острові Танедд названої доньки – Геральт вирушає у відчайдушну мандрівку охопленими кривавою війною королівствами. Дивна компанія ділить з ним небезпеки подорожі: вірний друг поет Любисток, вправна лучниця Мільва, врятований відьмаком нільфгардець Кагір і химерний цирульник Еміель Регіс, на якого натрапили на старому кладовищі...

Обережно! Ненормативна лексика!

Анджей Сапковський

Відьмак. Хрещення вогнем

© Andrzej Sapkowski, Warszawa, 2014

© CD PROJEKT S.A., карта, обкладинка

© Nemiro Ltd, видання українською мовою, 2016

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2016

Обережно! Ненормативна лексика!

Хрещення вогнем

Trougt these fields of destruction

Baptism of fire

I,ve watched all your suffering

As the battles raged higher

And though they did hurt me so bad

In the fear and alarm

You did not desert me

My brothers in arms...

Dire Straits[1 – Куплет з пісні британської рок-групи «Dire Straits» «Brothers In Arms», «Брати по зброї»: «Крізь терени розрухи, вогняного хрещення бога, я дивився на біль ваш у захваті вищого бою, і, хоча, коли

поранило мене сильно та боляче у страху від сигналу тривоги, скажи – ти ж мене не полишиш, мій брате по зброї?» (Переклад з англ. Ю. Гордієнко.)]

Розділ 1

Промовила тоді фея до відьмака: «Таку я тобі дам пораду: взуй чоботи залізні, а у руки візьми залізного костура. Йди у залізних чоботях на кінець світу, а шлях перед собою костуром намагауй, сльозами кропи. Йди крізь вогонь і воду, не зупиняйся, назад не озирайся. А як уже зітреться в тебе взуття, як зітреться в тебе костур залізний, як висохнуть уже від жару й вітру очі твої так, що вже жодної сльози з них не витече, то тоді на кінці світу знайдеш ти те, що шукаєш і що кохаєш. Може».

І пішов відьмак крізь вогонь і воду, назад не озираючись. Але не взяв із собою ані чобіт залізних, ані костура. Взяв тільки відьмацького меча свого. Не послухав він слів феї. І правильно зробив, бо була то зла фея.

Флоуренс Деланной. Казки й казання

У кущах дерлися птахи.

Узбіччя яру поросло густою, щільною масою ожини й барбарису, вимарене місце для гніздування та поживи, тож не було нічого дивного, що птаством там аж кишіло. Завзято видавали трелі зеленяки, щебетали чечітки та кропив'янки, час від часу лунало також звучне «пінк-пінк» зяблика. Зяблик на дощ дзвонить, – подумала Мільва, машинально глянувши на небо. Хмар не було. Але зяблики завжди дзвонять на дощ. А трохи дощу було б доречно.

Місце навпроти виходу з яру було хорошим мисливським угіддям, що давало непогані шанси на вдале полювання, особливо тут, у Брокілоні, лігві звірини. Дріади, які володіли чималим шматком лісу, полювали надзвичайно рідко, а людина ризикувала заходити сюди ще рідше. Тут будь-який ловець м'яса чи шкір сам ставав об'єктом полювання. До прибульців брокілонські дріади милосердя не проявляли. Мільва переконалася колись у цьому на власній шкірі.

Чого-чого, а звірини у Брокілоні не бракувало. Втім, Мільва сиділа у засідці вже більше двох годин, а й досі ніщо не виходило на постріл. Полювати з маршу вона не могла – спека, що панувала вже місяці, вислала гущавину хмизом та листям, які тріщали на кожному кроці. У таких умовах тільки нерухомість у засідці могла принести успіх і здобич.

На гриф луку всівся метелик адмірал. Мільва його не полохала. Спостерігаючи, як той розкладає і складає крила, дивилася одночасно на лук, нове надбання, яким вона все ще не перестала втішатися. Була вона лучницею за покликанням, любила добру зброю. А та, яку вона тримала у руках, була найкращою з найкращих.

Мільва мала у житті чимало луків. Стріляти вчилася зі звичайних ясеневих і тисових, але швидко відмовилася від них на користь складних ламінатів, що їх застосовували дріади й ельфи. Ельфійські луки були коротшими, легшими і зручнішими, а дякуючи пошаровому композиту дерева й звірячих жил[2 – Композитні луки, на відміну від тих, що створюються з однорідного матеріалу, складаються з частин, різних за пружністю; таким чином, композитний лук мав більшу силу при меншому розмірі.] – також і значно швидшими за тисові: вистрілена з них стріла досягала цілі за час набагато коротший і по пласкій траєкторії, що значною мірою знімало можливість

знесення через вітер. Найкращі зразки такої зброї, гнуті вчетверо[3 - Звичайно композитні луки зі спущеною тятивою вигинаються - самі по собі, завдяки напруженню матеріалу - у зворотній бік; при натягуванні з кожного його кінця виникає подвійний вигин, так, щоб кінчики плечей дивилися у бік пострілу.], мали серед ельфів назву zefhar, бо саме такий рунічний знак створювали вигнуті плечі й грифи луку. Мільва користувалася зефарами вже кілька років і не думала, що може існувати лук, який би їх перевершив.

Аж нарешті натрапила на такий лук. Було це, зрозуміло, на морському базарі у Цідарісі, прославленому багатим вибором дивних і рідкісних товарів, звезених мореплавцями з найдальших закутків світу, зусюди, куди добиралися коги та галеони. Мільва, коли тільки мала змогу, відвідувала базар і оглядала заморські луки. Саме там вона й знайшла лук, про який думала, що він послужить їй багато років, - зефар, що походив з Зерріканії, зміцнений шліфованим рогом антилопи. Лук той вона вважала досконалим. Цілий рік. Бо роком пізніше, на тій само ятці, у того само купця побачила вона справжнє диво.

Лук походив з далекої півночі. Мав розмах на шістдесят два дюйми, червоного дерева, точно виважене руків'я і пласкі ламіновані плечі, склеєні з переплетених прошарків шляхетного дерева, варених жил і кісток китів. Від інших композитів, що лежали поруч, відрізняла його не лише конструкція, а й ціна - і саме ціна звернула увагу Мільви. Втім, коли вона взяла той лук у руки й випробувала - заплатила без вагання і без торгу стільки, скільки торговець зажадав. Чотириста новіградських крон. Зрозуміло, такої величезної суми у неї не було - поторгувавшись, віддала вона свій зерріканський зефар, оберемою соболиних шкірок і чудової роботи ельфійський медальйончик, коралову камею у віночку справжніх перлин.

Але вона не жалкувала. Ніколи. Лук був неймовірно легким і просто ідеально точним. Хоча й не дуже довгий, приховував він у композитних плечах чималу силу. Із поставленою на досконало вигнутих грифах шовково-конопляною тятивою при двадцятичотирьохдюймовому натягненні він давав п'ятдесят п'ять фунтів сили[4 - Коли при описові луку говориться про «фунти сили», мається на увазі сила натягування тятиви луку, те, з якою силою тятива тисне на пальці лучника; в цьому разі сила луку у перерахунку на метричну систему дорівнюється близько 25 кг; натягування ж має на увазі різницю між тятивою в розтягнутому та у відпущеному стані (в цьому разі - десь 60 см).]. Правда, бували луки, які давали навіть вісімдесят, але Мільва вважала то за перебір. Вистріляна з її китової п'ятдесят п'ятки стріла пролітала відстань у двісті фунтів за час між двома ударами серця, а на сто кроків мала аж забагато сили, аби результативно вразити оленя, а людину, якщо та не носила обладунку, прошивала навиліт. На звірину більшу за оленя і на важкоозброєних Мільва полювала рідко.

Метелик полетів. Зяблики й далі дерлися у кущах. І далі ніщо не виходило під постріл. Мільва сперлася плечем об стовбур сосни, почала згадувати. Просто так, аби вбити час.

* * *

До її першої зустрічі з відьмаком дійшло у липні, через два тижні після подій на острові Танедд і вибуху війни у Дол Ангра. Мільва повернулася до Брокілону після кількох днів відсутності, привела рештки командо скойа'таелів, розбитого у Темерії під час спроби дістатися на землі охопленого війною Едірну. Білки хотіли долучитися до повстання, піднятого ельфами у Дол Блатанна. Їм не пощастило, і якби не Мільва - настав би їм гаплик. Але вони знайшли Мільву і притулок у Брокілоні.

Одразу після приїзду її проінформували, що Аглаїс спішно очікує її у Коль Серрай. Мільва трохи здивувалася. Аглаїс була начальницею брокілонських цілительок, а глибока, повна гарячих джерел і печер котловина Коль Серрай була місцем зцілення.

Утім, вона послухалася виклику, переконана, що йдеться про якогось хворого ельфа, який хоче за її посередництва сконтактувати зі своїм командо. А коли побачила пораненого відьмака й довідалася, у чому справа, то по-справжньому озвіріла. Вибігла з гроту, простоволоса, й усю злість вихлюпнула на Аглаїс:

– Він мене бачив! Бачив мое лице! Ти розумієш, чим це загрожує?

– Ні, не розумію, – відповіла холодно цілителька. – Це Гвинблейдд, відьмак. Друг Брокілону. Він тут чотирнадцять днів, від нового місяця. І сплине ще якийсь час, перш ніж він зуміє піднятися і нормально ходити. Він прагне звісток зі світу, звісток про його близьких. Тільки ти можеш йому їх доставити.

– Звісток зі світу? Та ти що, розум згубила, мавко? Чи ти знаєш, що зара' у світі, за межею твого тихого лісу, діється? В Едірні війна триває! У Брюгге, в Темерії і в Реданії безлад, пекло, велика облава! Тих, хто на Танедд напав, гонять усюди. Усюди повно шпигунів й an'givare, фатить і єдине слово бовкнути, губи невчасно скривити – і вже кат тобі червоним залізом у ямі світить! А я туди маю на розвідку йти, випитувати, вісті збирати? Ший наставляти? І для кого? Для якогось напівживого відьмака? Шо він мені, брат чи сват? Схибнулася ти, Аглаїс, як є схибнулася!

– Якщо маєш намір репетувати, – урвала її спокійно дріада, – то давай відійдемо подалі у ліс. Йому потрібен спокій.

Мільва, сама того не бажаючи, озирнулася на вхід до печери, де ще мить тому вона бачила пораненого. Крутий чолов'яга, подумала мимоволі, хоч худий, але жилавий... Довбешка біла, але живіт плаский, наче у юнака, видно, що робота йому товаришем, а не пиво із солониною...

– Він на Танедді був, – заявила, а не запитала. – Повстанець.

– Не знаю, – стенула плечима Аглаїс. – Поранений. Потребує допомоги. А решта мене не обходить.

Мільва обурилася. Цілителька славилася нелюбов'ю до балачок. Але Мільва вже встигла вислухати збуджені розповіді дріад зі східних рубежів Брокілону, вже знала вона все про події, що відбулися кілька тижнів тому. Про каштанововолосу чародійку, яка з'явилася у Брокілоні у блиску магії, про принесеного нею каліку зі зламаними рукою та ногою. Про каліку, який виявився відьмаком і який був відомий дріадам як Гвинблейдд, Білий Вовк.

Спочатку, розповідали дріади, не зрозуміло було, що робити. Скривавлений відьмак то кричав, то зомлівав, Аглаїс накладала такі-сякі пов'язки, чародійка лаялася. І плакала. У те останнє Мільва не вірила абсолютно – бо ж хто бачив коли магичку, яка плаче? А пізніше прийшов наказ з Дуен Канеллу, від Срібноокої Ейтне, Пані Брокілону. Чародійку відіслати – звучав наказ володарки Лісу Дріад. Відьмака лікувати.

Його лікували. Мільва знала. Він лежав у печері, у заглибленні, наповненому водою з магичних брокілонських джерел, його кінцівки, знерухомлені у шинах та на витяжках, були сповиті густим кожухом лікувальних в'юнів конингелі й паростками пурпурного живокосту. Волосся він мав біле, наче молоко. Був притомним, хоча ті, кого лікують

конингеллю, зазвичай лежать без свідомості, марять, магія крізь них тоді промовляє...

– Ну? – незворушний голос цілительки вирвав її з роздумів. – Як воно буде? Що я маю йому сказати?

– Щоб до дідька йшов! – гарикнула Мільва, підтягуючи пояс, обтяжений саквами та мисливським ножем. – Та й ти йди до дідька, Аглаіс.

– Твоя воля. Я тебе не примушу.

– Тут ти права. Не примусиш.

Вона пішла у ліс, між рідкі сосни, не оглядаючись. Була злою.

Про події, що сталися у перший новий місяць липня на острові Танедд, Мільва знала, скоїа'таелі говорили про те без упину. Під час з'їзду чародіїв на острові дійшло до бунту, пролилася кров, полетіли голови. А армії Нільфгарду, наче по сигналу, вдарили по Едірну та Лирії, почалася війна. А у Темерії, Реданії та Кедвені усі зосередилися на білках. По-перше, тому що на допомогу чародіям, які збунтувалися, прийшла начебто команда скоїа'таелів. По-друге, бо це якийсь ельф чи напівельф начебто штрикнув стилетом та вбив Візіміра, реданського короля. Тож розізлені люди притиснули білок добряче. Всюди кипіло ніби у казанку, ельфійська кров текла рікою.

Ха, – подумала Мільва, – може, й вірно воно, що жереці балакають, що кінець світу й день суду близькі? Світ у вогні, людина не тіки ельфу, а й людині – вовк, брат на брата ніж підіймає... А відьмак до політики лізе й до бунту стає. Відьмак, який тіки для того і є, щоб світом лазити і монстрів, що людям шкодять, убивати! Від світу початків, ніколи жоден відьмак ане до політики, ане до війни втягувати себе не давав. Ано, навіть казка така є, про дурного короля, що решетом воду носив, зайця гінцем хтів зробити, а відьмака – воеводою. А туточки – маеш: відьмак у рокоші проти королів порубаний, у Брокілоні від кари критися мусить. І справді кінець світу!

– Привіт, Маріє!

Вона здригнулася. Невисока дріада, яка сперлася на сосну, мала очі й волосся кольору срібла. Західне сонце оточувало голову ореолом на тлі строкатої стіни лісу. Мільва впала на коліно, низько схилила голову:

– Привітання тобі, Пані Ейтне.

Володарка Брокілону застромила за ликовий пояс золотий ніжик у формі серпа[5 – Звернімо увагу, що золоті ножі у формі серпа, згідно з античним свідченнями, носили кельтські друїди, використовуючи їх для ритуальних цілей.].

– Устань, – сказала вона. – Проїдемося. Я хочу з тобою поговорити.

Вони довго йшли разом крізь сповнений тінями ліс, мала срібноволоса дріада й висока попелястovolоса дівчина. Жодна не переривала мовчання.

– Давно ти не зазірала до Дуен Канеллу, Маріє.

– Часу нема, Пані Ейтне. До Дуен Канеллу від Стрічки дорога далека, а я... Ти ж знаєш.

– Знаю. Ти заморилася?

- Ельфам допомога тре'. Я ж їм на твій наказ допомагаю.
- На мое прохання.
- Авжеж. На прохання.
- І я маю ще одне.
- Я так і думала. Відьмак?
- Допоможи йому.

Мільва зупинилася і відвернулася, різким рухом зламавши гілочку жимолості, що зачепилася за одяг, покрутила її у пальцях, кинула на землю.

- Дето з півроку, - сказала тихо, дивлячись у сріблясті очі дріади, - я головою ризикую, ельфів з розбитих командо до Брокілону веду... Як відпочинуть і від ран окликають, назад їх виводжу... Мало того? Не досить я зробила? Кожного молодика на шлях нічкою темною вирушаю... Сонця я вже що нетопир або пугач який лякаюся...

- Ніхто лісових стежок краще за тебе не знає.

- У хащах я нічого не визнаю. Відьмак наче хоче, щоб я вісті збирала, межі люди ехала. А він же бунтівник, щодо імені його в an'givarè вуха нашорошені. Та й мені самій ніяк у містах показуватися. А як упізнає мене хто? Пам'ять про тих жива ще, не висохла ще тамта кров... Бо задуже тоді крові було, Пані Ейтне.

- Чимало, - срібні очі старої дріади були чужими, холодними, непроникними. - Чимало, це правда.

- А як упізнають мене - на палю посадять.

- Ти розважлива. Ти обережна і пильна.

- Аби вісті, про які відьмак просить, позбирати, тре' пильність відкинути. Питати тре'. А зара' цікавість виявляти небезпечно. Як схоплять мене...

- У тебе є контакти.

- Замучать. Закатують. Або у Дракенборзі згноять...

- А до мене ти борг маєш.

Мільва відвернулася, закусила губу.

- Айно, маю, - сказала гірко. - Про те мені не забути.

Прикрила очі, обличчя її раптом скорчилось, губи затремтіли, зуби зціпилися сильніше. Під повіками ледь-ледь засвітився спомин, примарним, місячним блиском тієї ночі. Повернувся раптом біль у кистці, впійманій у ремінну петлю пастки, різкий біль у суглобах, коли її шарпнуло було з землі вгору. У вухах почувся шум листя від дерева, що розпрямилось раптом... Крик, стогін, дика, шалена, перелякана мотанина й огидне відчуття страху, який огорнув її, коли зрозуміла, що не вивільниться... Крик і страх, скрип мотузки, рухливі тіні, нестійка, неприродна, перевернута земля, перевернуте небо, дерева із перевернутими верхівками, біль, кров,

що пульсує у скронях... А на світанку дріади навколо, тісенько... Далекий сріблястий сміх... Лялечка на мотузці! Плигай, плигай ти, лялечко, голівонькою в землю... І її власний, але такий чужий, переляканий крик. А потім темрява.

– Справді маю борг, – повторила вона крізь стиснуті зуби. – Справді, бо я тіки повішеник, від мотузки відтятий. І знаю, до смерті мені того боргу не сплатити.

– У кожного є якийсь борг, – сказала Ейтне. – Таке вже воно, життя, Маріє Баррінг. Борги й заборгованості, зобов'язання, удячність, плата... Зробити щось для когось. А може – для себе? Бо насправді ж ми завжди платимо собі, а не комусь. Кожен борг, що віддаємо, сплачуємо ми собі. У кожній з нас є кредитор із боржником заразом. Справа у тому, аби рахунок той у нас зійшовся. Приходимо ми у світ як крихта даного нам життя, а потім усе отримуємо й платимо борги. Собі. Для себе. Для того, аби рахунок наприкінці зійшовся.

– Близький він тобі, Пані Ейтне, той чоловік? Той... відьмак?

– Близький. Хоча й сам про те не знає. Повернися до Коль Серрай, Маріє Баррінг. Іди до нього. І зроби те, що він попросить.

* * *

У котловинці хруснув хмиз, тріснула гілка. Забриніло голосне й гнівне «чек-чек» сороки, зяблики злетіли, мигнувши білим пір'ям на крильцях. Мільва стримала дихання. Нарешті.

Чек-чек, – крикнула сорока. Чек-чек-чек. Знову тріснула гілка.

Мільва підправила заслужений, до блиску витертий шкіряний наруч на лівому передпліччі, поклала кисть руки на петлю, причеплену до руків'я. З плаского сагайдака на стегні вийняла стрілу. Рефлекторно, за звичкою перевірила стан вістря й оперення. Пера вона купувала на ярмарках – вибираючи десь одне з десяти, які їй пропонували, – але ставила на стріли їх завжди сама. Більшість готових стріл на торгах мали короткі льотки, поставлені просто вздовж оперення. Мільва ж користувалася виключно стрілами, оперення яких йшло спірально, із льотками, не коротшими за п'ять дюймів.

Вона наклала стрілу на тятиву і вдивлялася тепер у вихід з котловини, у пляму барбарису, що зеленів між стовбурами – із важкезними гронами червоних ягід.

Зяблики не відлетіли далеко, відновили своє дзеленчання. Іди, кізко, подумала Мільва, піднімаючи й натягуючи лук. Іди. Я готова.

Але сарни пішли балкою, у напрямку болота й джерел, що живили струмки, які вливалися у Стрічку. А з яру вийшов козлик. Ладний, як на око – десь фунтів на сорок. Підняв голову, застриг вухами, потім розвернувся до кущів, скубнув листки.

Стояв добре – задом. Якби не стовбур, що затуляв ціль, Мільва вистрелила б без вагань. Навіть уціливши у черево, стріла прошила б його й дотягнулася б до серця, печінки чи легенів. Потрапивши в окіст, розірвала б артерію, і тваринка також загинула б за короткий час. Тому Мільва чекала, не звільняючи тятиви.

Козел знову підняв голову, ступив крок, вийшов з-за стовбура – і раптом трохи розвернувся передом. Мільва, утримуючи стрілу у повному натягу, вилаялася подумки. Постріл спереду був непевним – замість у легеню стріла могла потрапити у череву. Вона чекала, стримуючи дихання, відчуваючи солоний присмак тятиви куточком рота. Це була ще одна велика, майже неоціненна вигода її лука – якби вона використовувала тисову зброю чи ту, що зроблена менш старанно, не зуміла б так довго тримати її у напрузі, ризикуючи тим, що рука змориться і стріла піде нижче.

На щастя, козел схилив голову, скубнув травичку, що виступала з-під моху, і повернувся боком. Мільва спокійно зітхнула, прицілилася у серце й обережно випустила тятиву з пальців.

Утім, не почула очікуваного тріску пробитого стрілою ребра. А козел підскочив угору, вдарив задом і зник під хрупання сухих гілок і шуму стоптаного листа.

Кілька ударів серця Мільва стояла нерухомо, скам'яніла, наче мармурова статуя лісової богині. Тільки коли відголоски стихли, вона відвела праву руку від щок і опустила лук. Запам'ятавши шлях втечі звіра, сіла спокійно, сперлася спиною на дерево. Була досвідченою мисливицею, гуляла у панських лісах з дитинства, першу сарну поклала в одинадцять, першого рогатого чотирнадцятка – на небувало щасливу мисливську ворожбу – у день свого чотирнадцятиліття[6 – «Чотирнадцятком» звуть оленя, на рогах якого саме така кількість відростків (відповідно, це – не молодий, а досить зрілий олень, вполювати якого важче)]. А досвід учив її, що з погонею за підстріленим звіром ніколи не треба поспішати. Якщо вцілила вона добре, козел упаде не далі як за двадцять кроків від виходу з яру. Якщо потрапила погано – хоча вона й не припускала такої можливості, – поспіх міг тільки погіршити справу. Погано підстрілений поранений звір, якщо його не непокоїти, після панічної втечі сповільниться і буде йти. Сполошений і переслідуваний, звір буде гнати стрімголов і не сповільниться аж до сьомої гори.

Тож вона мала щонайменше півгодини. Сунула у зуби стебло трави й знову замислилася. Згадувала.

* * *

Коли через дванадцять днів вона повернулася до Брокілону, відьмак уже ходив. Трохи скутильгав і злегка підтягував ногу, але ходив. Мільва не здивувалася – знала про чудові лікувальні властивості лісової води й трави, яку називали конингеллю. Знала вона також про вміння Аглаїс, не раз була свідком майже блискавичних одужань поранених дріад. А поголос про нечуваний імунітет і витривалість відьмаків, видно, також не був висмоктаний із пальця.

Вона не пішла до Коль Серрай відразу, як прибула, хоча дріади й нагадували, що Гвинблейдд нетерпляче чекає на її повернення. Зволікала вона цілеспрямовано, все ще була невдоволена місією, що їй доручили, і хотіла те продемонструвати. Відвела до табору ельфів із приведеної командо білок. Детально доповіла про все, що сталося по дорозі, попередила дріад про блокаду кордону на Стрічці, яку готували люди. І тільки коли їй утретє нагадали, Мільва викупалася, перевдягнулася і пішла до відьмака.

Він чекав на краю галявини, там, де росли кедри. Проходжувався, присідав час від часу, випрямлявся пружно. Мабуть, Аглаїс наказала йому тренуватися.

- Які вісті? - запитав він одразу після привітання.

Холод у його голосі її не обдурив.

- Війна, типу, до кінця йде, - відповіла вона, стелюючи плечима. - Нільфгард, кажуть, жах як Едірн та Лірію погромив. Верден піддався, а король Темерії з нільфгардським імператором мир уклав. А ельфи у Долині Квітів власну державу заснували. Але ж скоїла'таелі з Темерії та Реданії туди не пішли. Надалі б'ються...

- Не про це мені йшлося.

- Не? - вдала вона здивування. - Айно, вірно. Так, до Доріану я заглянула, як ти й просив, хоча прийшлося шмат дороги накинати. А гостини зара' небезпечні...

Вона урвала себе, потягнулася. Цього разу він її не підганяв.

- Чи отой Кодрінгер, - запитала нарешті, - що ти казав його мені відвідати, твоїм приятелем був?

Обличчя відьмака ані здригнулося, але Мільва зрозуміла, що він відразу здогадався.

- Ні. Не був.

- Це добре, - продовжила вона повільно. - Бо нема вже його серед живих. Згорів разом із садибою свою, тіки комин і лишився із шматом стіни. Увесь Доріан від пліток аж гуде. Одні балакають, що отой Кодрінгер чорнокнижництвом вправлявся і отрути варив, що із дияволом пакт мав, тож чортячий вогонь його і поглинув. Інші кажуть, що сунув він носа і пальці у негарні шпарини, як мав те у звичці робити. А комусь не до смаку прийшлося, тож узяв він його і уконтропупив, і вогонь підклав, аби сліди затерти. А ти що вважаєш?

Не дочекалася ані відповіді, ані емоцій на посірілому обличчі. Тож продовжила, не відмовившись від нахабного і злостивого тону:

- Цікаво, що ота пожежа і смерть отого Кодрінгера у перший новий місяць липня сталися, точно як проблеми на острові Танедд. Типу наче хто здогадався, що саме Кодрінгер шось про ті проблеми знав і що про деталі буде питаний. Наче хто назавжди рота йому зашити хотів, язичкуру онімити. Що ти на те скажеш? Ха, бачу, що нічого не скажеш. Шось ти маломовний! То я тобі скажу: небезпечні ті твої справи, ті твої шпигування та розпитування. Може, той хтось й інші роти й вуха, крім Кодрінгера, захоче закрити. Так я ото собі думаю.

- Вибач мені, - сказав він по хвилиці. - Ти маєш рацію. Я підставив тебе. Це було занадто небезпечне завдання для...

- Для жінки, ага? - Вона шарпнула головою, різким рухом відкинула на спину все ще мокре волосся. - Ото ти хтів сказати? Теж мені, галант знайшовся! На носі собі закарбуй, що хоча я, щоб висцятися, присідати мушу, кожух мій не зайцем, а вовком підшитий! Боягузство не закидай мені, бо мене ти не знаєш!

- Знаю, - сказав він тихо й спокійно, не реагуючи на її злість та підвищений голос. - Ти - Мільва. Проводиш у Брокілон білок, прослизгаєш крізь облави. Відома мені твоя мужність. Але я легковажно і себелюбно наразив тебе...

- Не дури! - обірвала вона його гостро. - Про себе непокойся, не про мене. Про дівулю непокойся!

Насмішкувато скривилася. Бо цього разу обличчя його змінилося. Мовчала спеціально, очікуючи наступних запитань.

- Що знаєш? - нарешті запитав він. - І від кого?

- Ти мав свого Кодрінгера, - фукнула вона, гордовито підносячи голову, - а я своїх знайомців маю. Тих, у кого швидкі очі та вуха.

- Говори. Прошу, Мільво.

- Після проблем на Танедді, - почала вона, перечекавши хвилю, - усюди закипіло. Полювання на зрадників почалося. Особливо на тих чародіїв, що за Нільфгард стали, як і на інших запроданців. Декого схопили. Інші зникли, наче камінь у воду. Не тре' великого розуму, щоб здогадатися, куди пішли і під чиім крилом сховалися. Але не тільки на чародіїв та зрадників полюють. У ребелії на Танедді збунтованим чародіям допомагало командо білок, яким славетний Фаойльтіарна командував. Шукають його. Видано наказ, аби кожного схопленого ельфа на муку брати, про командо Фаойльтіарни розпитувати.

- І хто той Фаойльтіарна?

- Ельф, скойа'таель. Як мало хто людям він за шкіру залив. Чимала ціна за його голову. Але не тіко його шукають. Шукають також якогось нільфгардського рицаря, що на Танедді був. І ще...

- Кажи.

- Ан'quare про відьмака випитують, на ім'я Геральт із Рівії. І про дівулю на ім'я Цірілла. Тих двох наказано живими брати. Під страхом смерті наказано: з обох і волос з голови спасти не може, і гудзик з одягу відірватися права не має. Ха! Дорогим ти їх серцю мусиш бути, що аж так про здоров'я твое дбають...

Вона урвала себе, побачивши вираз його обличчя, з якого раптом зник увесь нелюдський спокій. Зрозуміла, що хоча намагалася, але не зуміла навести на нього страх. У всякому разі, не за його власну шкіру. Несподівано відчула сором.

- Ну, із тим вислідковуванням - діло даремне, - сказала лагідніше, але все ще із трохи глузливою усмішкою на устах. - Ти у Брокілоні у безпеці. Та й дівчини живою вони не отримають. Як руїни на Танедді перекопали, розвалили вежі тої магічної, що завалилася... Гей, що з тобою?

Відьмак заточився, сперся об кедр, важко присів на стовбур. Мільва відскочила, перелякана блідістю, яка раптом укрила його обличчя.

- Аглаіс! Сірсса! Фауве! До мене, швидко! Зараза, чи він не помирати оце зібрався?! Гей, ти!

- Не клич їх... Усе зі мною гаразд... Кажи. Хочу знати...

Мільва раптом зрозуміла.

- Нічого у руїнах не знайшли! - крикнула вона, відчуваючи, що також блідне. - Нічого! Хоч кожен камінь оглянули й чари кидали, але так і не знайшли...

Вона витерла піт з брів, жестом утримала дріад, що саме підбігали. Схопила відьмака, який сидів на деревині, за руки, схилилася над ним так, що її довге біляве волосся впало на його побіліле обличчя.

– Невірно ти мене пойняв, – повторила швидко, нескладно, ледь знаходячи слова у напорі тих, що тиснули їй на губи. – Я лиш сказати хтіла... Зле ти мене пойняв. Бо я... Звідки ж я знати могла, що ти аж так... Не те я хтіла. Я про те тіки, що дівчина... Шо не знайдуть її, бо безслідно зникла, як оті чародії... Пробач.

Він не відповів. Дивився убік. Мільва закусилла губу, стиснула кулаки.

– За три дні я з Брокілону еду, – сказала лагідно після довгого, дуже довгого мовчання. – Нехай тіки місяць на ущерб піде, нехай тіки нічки трохи темнішими стануть. Днів за десять повернуся, може раніше. Зразу по Ламмасу, у перших днях серпня. Не турбуйся. Землю і воду переверну, але вивідаю все. Як хто шо про ту панну знає, ти теж те визнаєш.

– Дякую, Мільво.

– Десять днів... Гвинблейдде.

– Я Геральт, – простягнув він руку.

Вона потиснула без вагання. Сильно.

– Я – Марія Баррінг.

Кивком і тінню посмішки він подякував за щирість: знала, що оцінив її.

– Будь обережна, прошу. Ставлячи запитання, дивися, кому їх ставиш.

– Не переймайся.

– Твої інформатори... Ти їм довіряєш?

– Я нікому не довіряю.

* * *

– Відьмак у Брокілоні. Серед дріад.

– Як я і припускав. – Дійкстра сплів руки на грудях. – Але добре, що воно підтвердилося.

Він помовчав хвилинку. Леннеп облизнув губи. Чекав.

– Добре, що підтвердилося, – повторив шеф таємних служб королівства Реданія, у задумі, наче собі самому. – Завжди краще мати впевненість. Ех, якби ще виявилось, що і Йеннефер із ним... Немає із ним чародійки, Леннепе?

– Прошу? – Дізнавальник здригнувся. – Ні, ясновельможний пане. Немає. Шо накажете? Якщо хочете його живим – виманю з Брокілону. Якщо ж він милиший вам мертвим...

– Леннепе. – Дійкстра підвів на агента холодні блідо-блакитні очі. – Не будь таким завзятим. У нашому фахові завзятість не вигідна. І завжди – підозрілива.

– Пане, – Леннеп трохи зблід, – я тільки...

- Знаю. Ти тільки питаєш, що я накажу. Наказую: залиш відьмака у спокої.
- Як накажете. А що із Мільвою?
- Її також залиш у спокої. Поки що.
- Як накажете. Можна йти?
- Іди.

Агент вийшов, обережно й тихенько зачиняючи за собою дубові двері кімнати. Дійкстра довго мовчав, вступившись у купи мап, листів, доносів, протоколів дізнань і вироків смерті, що завалювали стіл.

- Орі.

Секретар підвів голову, кашлянув. Мовчав.

- Відьмак у Брокілоні.

Орі Ройвен знову кашлянув, мимоволі заглядаючи під стіл, у напрямку ноги шефа. Дійкстра помітив той погляд.

- Вірно. Того я йому не забуду! - гарикнув. - Я два тижні через нього ходити не міг. Втратив обличчя перед Філіппою, мусячи, наче пес, скиглити й просити про її холерні чари, бо інакше я б шкутильгав досі. Що ж, сам винен, недооцінив його. Найгірше те, що зараз я не можу йому відплатити, дістати до його відьмацької дупи! Сам я часу не маю, а своїх людей для приватних справ використовувати не можу! Вірно ж, Орі, не можу?

- Кхи... кхи...

- Не кашляй. Знаю. Ах, до диявола, як та влада розбещує! Як спокушає, аби нею скористатися! Як легко забути, коли її маєш! Але коли забудешся раз - то кінця вже не буде... Чи Філіппа Ейльгарт усе ще сидить у Монтекальво?

- Так.

- Бери перо й каламар. Продиктую тобі листа до неї. Пиши... Зараза, не можу зосередитися. Що то за проклятущі верески, Орі? Що там діється на плацу?

- Жаки обкидають камінням резиденцію нільфгардського посла. Заплатили ми їм за те, кхи-кхи, як мені здається.

- Ага. Добре. Прикрий вікно. Завтра нехай жаки підуть обкидають філіал банку гнома Джанкарді. Відмовив той мені в розкритті таємниці рахунків.

- Джанкарді, кхи-кхи, переказав чималі гроші на військовий фонд.

- Ха. Тоді нехай обкидають ті банки, які не переказали.

- Усі переказали.

- Ото ти нудний, Орі. Пиши, кажу. Люб'язна Філіппо, сонце очей моїх... Зараза, завжди забуваю. Візьми новий аркуш. Готовий?

- Так, кхи-кхи.

- Дорога Філіппо. Пані Трісс Мерігольд переймається щодо відьмака, якого вона телепортувала з Танедду у Брокілон, роблячи з того факту чималу

таємницю, навіть переді мною, що було для мене по-справжньому боляче. Заспокой її. Відьмак відчувається вже непогано. Вже навіть почав посилати з Брокілону емісарок із завданням розшукувати сліди княжни Цірілли, особи, яка так тебе цікавить. Наш приятель Геральт, схоже, не знає, що Цірілла у Нільфгарді, готується до шлюбу із імператором Емгіром. Я зацікавлений, аби відьмак спокійно сидів у Брокілоні, тому намагатимуся, аби звістка про це до нього дійшла. Написав?

- Кхи-кхи, «до нього дійшла».

- З абзацу. Роздумую я... Орі, холера, витирай перо! Ми до Філіппи пишемо, не до ради королівської, лист має виглядати естетично! З абзацу. Роздумую я, чому Геральт не шукає контакту із Йеннефер. Не хочу вірити, що той афект, що межував із манією, вигас так раптово, незалежно від політичних уподобань його ідеалу. З іншого боку, якби це Йеннефер була тією, хто доставила Ціріллу Емгіру, і якби були цьому докази, то я охоче зробив би так, щоб докази ті потрапили відьмакові у руки. Проблема вирішилася б сама собою, я впевнений у тому, а віроломна чорноволоса красуня не знала б ані дня, ані години. Відьмак не любить, коли хтось тягне лапи до його дівчинки, Артауд Терранова добряче переконався у цьому на Танедді. Хотів би я вірити, Філь, що ти не маєш доказів зради Йеннефер і не знаєш, де вона ховається. Мені б сильно боліло, якби виявилось, що це чергова таємниця, яку від мене приховують. Я перед тобою таємниць не маю... Чого ти смієшся, Орі?

- Нічого, кхи-кхи.

- Пиши! Я перед тобою таємниць не маю, Філь, і розраховую на взаємність. Залишаюся у глибокому вшануванні, et cetera, et cetera. Дай, підпишу.

Орі Ройвен посипав лист піском. Дійкстра всівся зручніше, крутнув млинка великими пальцями сплетених на череві долонь.

- Та Мільва, яку відьмак посилає на шпигування, - заговорив. - Що ти про неї можеш сказати?

- Займається вона, кхи-кхи, - відкашлявся секретар, - перекиданням до Брокілону груп скоїа'таєлів, розбитих темерійськими військами. Виводить ельфів з облав і котлів, уможливлюючи їм відпочинок і формування наново у бойові команди...

- Мені не треба знання, доступного усім, - урвав Дійкстра. - Діяльність Мільви мені відома, зрештою, я маю намір її використати. Якби не це, я б давно кинув її на пожирання темерійцям. Що можеш сказати мені про неї саму? Про Мільву як таку?

- Походить вона, здається, з якогось завошивленого селища у Верхньому Соддені. Насправді вона зветься Марією Баррінг. Мільва - то прізвисько, яке дали їй дріади. На Старшій Мові воно значить...

- Шуліка, - урвав його Дійкстра. - Я знаю...

- Рід її від діда-прадіда - то мисливці. Лісовики, із хашами - запанібрата. Коли сина старого Баррінга забив лось, старий навчив лісовому ремеслу доньку. Як помер, мати знову вийшла заміж. Кхи, кхи... Марія із вітчимом не ладила і втекла з дому. Мала тоді, здається, шістнадцять років. Пішла на північ, жила з полювання, але лісники баронів життя їй не полегшували, вислідковували її і гнали, наче звіра. Тож вона почала гуляти у Брокілоні, і там, кхи-кхи, дістали її дріади.

– І замість пришити – приголубили, – буркнув Дійкстра. – Визнали за свою... А вона віддячила. Уклала пакт із Відьмою Брокілону, зі Старою Срібноокою Ейтне. Марія Баррінг померла, тож хай живе Мільва... Скільки експедицій вона прикінчила, поки ті з Вердену і Кераку зрозуміли? Три?

– Кхи, кхи... Чотири, так мені здається... – Орі Ройвену завжди щось здавалося, хоча пам'ять він мав безвідмовну. – Всього десь, до купи, із сотню людей, тих, що виявилися найзатятішими у полюванні за мавкиними скальпами. А довго не могли зрозуміти, бо Мільва часом виносила одного з різанини на власних плечах, а врятований до небес прославляв її мужність. Тільки за четвертим разом, у Вердені, здається, хтось себе по лобі ляснув. Як же воно так, замислився раптом, кхи, кхи, що провідниця, яка людей раз за разом на мавок скликає, кожного разу живою виходить? І вилізло шило з лантуха, що провідниця веде – але в засідку, просто під стріли дріад...

Дійкстра відсунув на край столу протокол допиту, бо здалося йому раптом, що пергамент й досі тхне катівнею.

– І тоді, – здогадався він, – Мільва зникла у Брокілоні, наче сон золотий. Але у Вердені й донині непросто знайти охочих до експедицій на дріад. Стара Ейтне і молода Шуліка зробили добрячу селекцію. І вони насмілюються казати, що провокація – це людський винахід. А може...

– Кхи-кхи? – захрипів Орі Ройвен, здивований обірваною фразою і довгою мовчанкою шефа.

– Може, вони нарешті почали у нас вчитися, – холодно закінчив шпигун, дивлячись на доноси, протоколи допитів і смертні вирoki.

* * *

Ніде не помітивши червоного, Мільва занепокоїлася. Пригадала собі раптом, що козел зробив крок у момент пострілу. Зробив чи хотів зробити – те на те і виходило. Ступив крок, а стріла могла ударити у живіт. Мільва вилаялася. Постріл у живіт, прокляття і ганьба мисливця! Невдача! Тьфу-тьфу на таке лихо!

Вона швидко добігла до узбіччя яру, уважно розглядаючись серед ожини, моху й папороті. Шукала стрілу. Та, із наконечником із чотирма лезами, вигостреними так, що голили волоски на передпліччі, випущена з відстані у п'ятдесят кроків, мусила пробити козла навиліт.

Помітила, знайшла і видихнула із полегшенням, сплюнула тричі, радіючи фарту. Даремно переймалася, та що там, усе було навіть краще, ніж вона сподівалася. Стріла не була обліплена клейким і смердючим вмістом шлунку. Не мала вона також і слідів світлої, рожевої і пінистої крові з легенів. Наконечник був увесь покритий темним, багатим червоним. Наконечник прошив серце. Мільва не мусила тепер таїтися та підходити крадькома, не чекав її і довгий марш по слідах. Козел, без сумніву, лежав мертвим у гушавині не далі як за сто кроків від галявинки, у місці, яке їй викаже кров. А підстрелений у серце козел мав після кількох стрибків стікати кров'ю, тож вона знала, що знайде слід із легкістю.

Через десять кроків вона знайшла слід, пішла по ньому, знову занурившись у думки і спогади.

* * *

Вона дотрималася даної відьмакові обітниці. Вона повернулася до Брокілону навіть раніше, ніж обіцяла, через п'ять днів після Свята Жнив, через п'ять днів після нового місяця, що починав у людей місяць серпень, а в ельфів – Ламмас[7 – Ламмас (або Лугнасад чи Лунаса) – свято врожаю в кельтській традиції. Відзначалося 1 серпня як свято початку осені й мало символіку полегшення долі землі, що страждає під тягарем стиглих плодів – у садах і на ланах. Але ж звернімо увагу на характерний момент: у світі відьмака період проходження планети навколо сонця (календарний рік) до останнього дня збігається із дванадцятьма місячними місяцями (на відміну від нашого, де, щоб зберегти збігання календарів сонячного й місячного, доводиться додавати день раз на 16-17 місяців).], сьомий, передостанній саваед року[8 – Повна схема ельфійського календарного року й співвідношення його зі звичним людським календарем чекатиме читачів у наступному томі саги, у «Вежі Ластівки».].

Переправилися через Стрічку на світанку, вона і п'ятеро ельфів. Командо, яке вона вела, нараховувало спочатку дев'ятьох кінних, але жовніри з Брюгге увесь час ішли по їхніх слідах, у трьох стаї перед річкою повисли в них на плечах, притиснули, відступили тільки над Стрічкою, коли в імлі світанку замаєчав попереду Брокілон на правому березі. Жовніри Брокілону боялися. Це їх урятувало. Переправилися. Ледь живі від втоми, поранені. І не всі.

Вона мала для відьмака новини, але була переконана, що Гвинблейдд усе ще у Коль Серрай. Вона мала намір піти до нього тільки близько полудня, добряче виспавшись. Здивувалася, коли він раптом, наче дух, випірнув із тумана. Мовчки сів поряд, дивлячись, як вона мостить собі лігвище, укладає попону на купу хмизу.

– Ото в тебе терпцю немає, – сказала насмішкувато. – Відьмаче, я з ніг валяюся. День і ніч у сидлі, жопи не відчуваю, а мокра – до пупа, бо тіки вранці ми, наче вовки, надрічним ложем скрадалися...

– Прошу тебе. Ти щось довідалася?

– Довідалася, – пирхнула вона, розшнуровуючи і стягуючи намочені чоботи – ті опиралися. – І без проблем, бо голосно про те балакають. Що та твоя панна – таке велике цабе, того ти мені не сказав! Думала я: пасербиця твоя, здихля якась, сирота, долею скривджена. А тут маєш: цінтрийська принцеса! Ха! А може, і ти – князь перевдягнений?

– Кажи, прошу.

– Не отримають її вже королі у свої руки, бо та твоя Цірілла, як виявилось, з Танедду просто до Нільфгарду втекла, напевне із тими магіками, що зрадили. А у Нільфгарді імператор Емгир із помпою її прийняв. І знаєш що? Кажуть, оженилися на ній здумав. А зара' дай мені відпочити. Хочеш, поговоримо, як висплюся.

Відьмак мовчав. Мільва розвісила мокрі онучі на лапатій гілці, так, аби знайшло ті сонце, як зійде, шарпнула клямру пояса.

– Роздягнутися хочу, – буркнула. – Що ти тут стоїш? На приємніші звістки ти ж не міг сподіватися? Нічого тобі вже не загрожує, ніхто про тебе не пита, перестали тобою шпигуни займатися. А дівка твоя втекла від королів, імператрицею буде...

– То певна звістка?

– Зара' все непевне, – позіхнула вона, присідаючи на постіль, – окрім, мо', того, що сонечко щодня небом зі сходу на захід іде. Але про

нільфгардського імператора й цінтрійську принцесу мусить правдою бути, що балакають. Голосно про те.

– І звідки раптом той розголос?

– А ніби ти не знаєш! Вона все ж Емгіру в посагу шмат землі принесе! Не тільки Цінтру, а й по тому боку Яруги також! Ха, тож і моєю пані вона стане, бо я з Верхнього Соддену, а увесь Содден, типа, лен ейний! Тьфу, як оленюшку у лісах її завалю і схоплять мене – то на мотузці за її наказом повисну... От, світ паршивий! Зараза, щось очі в мене закриваються...

– Ще тільки одне запитання. З тих чародійок... то значить, з тих чародіїв, що зрадили, спіймали когось?

– Не. Але одна магічка, кажуть, сама собі віку вкоротила. Скоро по тому, як Венгерберг захоплено, а кедвенські війська вступили до Едірну. Наче від сумління або від страху перед стратою...

– У команду, яке ти привела, були вільні коні. Ельфи мені котрогось дадуть?

– Ага, у дорогу тобі час, – буркнула вона, загортаючись у попону. – Так я собі думаю, що знаю, куди...

Замовкла, здивована виразом його обличчя. Раптом зрозуміла, що нічого, абсолютно нічого вона не розуміє. Раптом, несподівано, зненацька відчула вона бажання усістися біля нього, засипати його питаннями, вислухати, довідатися, може, щось порадити... Раптом потерла великим пальцем у кутку ока. Я зморена, – подумала, – смерть усю ніч на п'яти мені наступала. Мушу відпочити. Яке мені, зрештою, діло до його проблем і переживань? Яке мені діло? І до тієї дівки? Та диявол із ними обома! Зараза, цілком від мене через усе те сон відлетів...

Відьмак устав.

– Дадуть мені коня? – повторив.

– Бери, якого хочеш, – сказала вона по хвилиці. – А ельфам краще на очі поки що не лізь. Потріпали нас на переправі, кров пустили... Тіки вороного не чіпай, бо вороний мій... Чого ти ще тут стоїш?

– Дякую тобі за допомогу. За все.

Вона не відповіла.

– Маю перед тобою борг. Як його сплатити?

– Як? А так, що геть зараз же підеш собі нарешті! – крикнула вона, піднімаючись на лікті й різко шарпаючи попоною. – Я... Я виспатися мушу! Коня бери... І їдь собі. До Нільфгарду, до пекла, до всіх бісів, яке мені діло? Їдь! Залиш мене у спокої!

– Сплачу, що винен, – сказав він стиха. – Не забуду. Може колись так статися, що ти потребуватимеш допомоги. Підтримки. Плеча. Крикни тоді, крикни у ніч. А я прийду.

* * *

Козел лежав на краю схила, губчатого від джерелець, що вибивалися там назовні, густо порослого папороттю, – витягнутий, зі склистим оком,

втупленим у небо. Мільва бачила великих кліщів, що вп'ялися у його світло-жовте черево.

– Прийдеться вам шукати собі іншої крові, хробачки, – буркнула вона, підкочуючи рукави й витягаючи ніж. – Бо ця вже холодне.

Управним і швидким рухом вона надрізала шкіру від грудини аж до анального отвору, вміло оминаючи геніталії. Обережно розділила верстви жиру, вимазавши руки аж по лікті, відтягла кишечник, витягла нутроші наверх. Розтягла шлунок і жовчний пухир у пошуках безоарів. У магічні властивості безоарів вона не вірила, але не бракувало дурнів, які вірили й платили.

Вона підняла козла і поклала його на стовбур, що лежав неподалік, розпанаханим черевом до землі, так, щоб могла витікати кров. Витерла руки віхтям папороті.

Усілася поряд зі здобиччю.

– Одержимий, шалений відьмак, – сказала тихо, вдивляючись у крони брокілонських сосен, що нависали фунтах у ста над нею. – Вирушаєш до Нільфгарду за твоєю дівулею. Вирушаєш на кінець світу, який стоїть у вогні, і навіть не подумав про те, щоб набрати трохи провіанту. Знаю, що ти маєш для кого жити. Але чи маєш з чого?

Сосни, зрозуміло, не коментували й монологу не переривали.

– Так я собі думаю, – продовжила Мільва, видлубуючи кров з-під нігтів, – що не маєш ти і шансу ту твою панянку знайти. Не зумієш дістатися не лише до Нільфгарду, а навіть до Яруги. Так я собі думаю: смерть тобі писана. На морді твоїй затятій виписана вона, з очей твоїх паскудних визирає. Дожене тебе смерть, холерний ти відьмаче, дожене тебе скоренько. Ну, але дякуючи цьому козлику, не буде вона, принаймні, смертю голодною. А то, хіба, вже шось. Так я собі думаю.

* * *

Побачивши нільфгардського амбасадора, що входив до зали для аудієнцій, Дійкстра тихенько зітхнув. Шілярд Фітц-Естерлен, посол імператора Емгирвар Емрейса, мав звичай вести розмови дипломатичною мовою й полюбляв вставляти у фрази помпезні мовні дивовижі, зрозумілі лише дипломатам і вченим. Дійкстра навчався в Оксенфуртській Академії і, хоча не отримав титулу магістра, знав основи надутого університетського жаргону. Втім, користався ним неохоче, бо у глибині душі не терпів помпезності й усіляких форм претензійного церемоніалу.

– Вітаю, екселенце.

– Пане графе, – церемоніально вклонився Шілярд Фітц-Естерлен. – Ах, вибачте милостиво. Може, повинен я вже говорити: ясновельможний князю? Ваша високосте регенте? Вашмосць державний секретарю? Клянуся честю, ваша вельможносте, сани сипляться на вас таким градом, що я і насправді не відаю, як вас титулувати, аби не помилитися у протоколі.

– Найкраще буде «ваша королівська величносте», – скромно відповів Дійкстра. – Ви ж знаєте, екселенце, що то свита робить короля. А вам, беззаперечно, відомий факт, що коли я крикну: «Скакати!», то свита у Третогорі запитує: «Як високо?»

Амбасадор знав, що коли Дійкстра й перебирає, то не дуже. Принц Радовід був малолітнім, королева Гедвіга – розчавленою трагічною смертю чоловіка,

аристократія – заляканою, подурілою, розсвареною і поділеною на фракції. У Реданії владою і справді був саме Дійкстра. Дійкстра легко отримав би будь-яку відзнаку, яку б тільки захотів. Але Дійкстра не хотів жодної.

– Ваша вельможність висловили бажання мене викликати, – сказав за мить амбасадор. – Оминувши міністра закордонних справ. І чому я маю приписати ту честь?

– Міністр, – Дійкстра підвів очі до стелі, – відмовився від функцій через стан здоров'я.

Амбасадор повільно кивнув. Він чудово знав, що міністр закордонних справ сидів у підвалі, а оскільки був боягузом й ідіотом, то, без сумніву, розповів Дійкстрі все про свої таємні справи із нільфгардською розвідкою вже під час демонстрації знарядь катування, що передувала допиту. Знав, що мережу, сформовану агентами Ваттє де Рідо, шефа імперської розвідки, було розгромлено, а всі нитки опинилися у руках Дійкстри. Знав також і те, що нитки ті вели прямо до його особи. Але особу його оберігав імунітет, а обов'язки змушували доводити гру аж до самого кінця. Особливо після дивних зашифрованих інструкцій, що були нещодавно надіслані до амбасадри Ваттє коронером Стефаном Скекленом, імператорським агентом для особливих доручень.

– Оскільки наступника його ще не прийнято на посаду, – продовжив Дійкстра, – то мені випадає неприємний обов'язок поінформувати, що ваша екселенція визнана у королівстві Реданія персоною нон грата.

Амбасадор уклонився.

– Сподіваюся, – сказав, – що рішення це, наслідком якого стане взаємне відкликування амбасадорів, закорінене у справах, що аж ніяк не стосуються ні королівства Реданія, ні імперії Нільфгард безпосередньо. Імперія не чинила ніяких ворожих кроків стосовно Реданії.

– Окрім блокади гирла Яруги й островів Скекліге для наших кораблів і товарів. Окрім озброєння та підтримки банд скоїа'таєлів.

– Це інсинуації.

– А концентрація імперських військ у Вердені й Цінтрі? Рейди збройних банд на Содден і Брюгге? Содден і Брюгге – це темерійські протекторати, а ми у союзі із Темерією, екселенце, атаки на Темерію – то атаки на нас. Залишаються також справи, що стосуються Реданії безпосередньо: бунт на острові Танедд і розбійний замах на короля Візіміра. І проблема того, яку роль Імперія відіграла у тих подіях.

– Quod attinet[9 – Що стосується (лат.).] інциденту на Танедді, – розвів руками амбасадор, – то мене не уповноважено озвучити нашу позицію. Його Імператорська Величність Емгир вар Емрейс далекий від куліс приватних справ ваших чародіїв. Мені шкода того факту, що наші протести мають мінімальний результат порівняно із пропагандою, яка говорить своє. І поширюється, як насмілюся зауважити, не без підтримки найвищої влади королівства Реданія.

– Протести ваші ошелешують і невимовно дивують, – легенько усміхнувся Дійкстра. – Все ж імператор не приховує того факту, що при його дворі перебуває цінтрійська герцогиня, доставлена саме з Танедду.

– Цірілла, королева Цінтри, – із натиском виправив Шілярд Фітц-Естерлен, – не була доставлена, а шукала в Імперії притулку. І це не має нічого спільного з інцидентом на Танедді.

- Правда?

- Інцидент на Танедді, - продовжував із кам'яним обличчям амбасадор, - імператор сприйняв із невдоволенням. А розбійний, виконаний шаленцем замах на життя короля Візіміра викликав його ширю й живу відразу. Ще більшу відразу пробуджує у нас поширювана у поспільстві огидна плітка, що насмілюється шукати підбурювача того злочину саме в Імперії.

- Затримання справжніх підбурювачів, - повільно сказав Дійкстра, - покладе кінець пліткам, станемо сподіватися. А затримання їхне й справедливе покарання - це тільки справа часу.

- *Justitia fundamentum regnorum*[10 - Правосуддя - основа управління (лат.)], - поважно промовив Шілярд Фітц-Естерлен. - *A crimen horribilis non potest non esse punibile*[11 - Жахливі злочини не повинні бути безкарні (лат.)]. Ручаюся, що Його Імператорська Величність також бажає, щоби воно так і сталося.

- У силах імператора виконати це прагнення, - спроквола промовив Дійкстра, схрещуючи руки на грудях. - Одна з ватажків змови, Еніда ан Гленна, донедавна чародійка Франческа Фіндабайр, з імператорської ласки грає у королеву маріонеткової держави ельфів у Дол Блатанна.

- Його Імператорська Величність, - церемонно вклонився амбасадор, - не може втручатися у справи Дол Блатанна, незалежного королівства, визнаного усіма сусідніми державами.

- Але не Реданією. Для Реданії Дол Блатанна - це й надалі частина королівства Едірн. Хоча ви разом із ельфами й Кедвеном розділили Едірн на шматки, хоча від Лирії не залишилося *lapis super lapidem*[12 - Каменя на камені (лат.)], завчасно викреслювати ті королівства з мапи світу. Завчасно, екселенце. Втім, тут не час і не місце про це дискутувати. Нехай Франческа Фіндабайр поки що королює собі, ще прийде час на справедливість. А що із іншими бунтівниками й організаторами замаху на короля Візіміра? Що з Вільгефорцем з Рогтевену, що із Йеннефер з Венгерберга? Є підстави думати, що після поразки обидва вони втекли до Нільфгарду.

- Запевняю, - підвів голову амбасадор, - що це не так. А якби дійшло до цього, то ручаюся, що не мине їх кара.

- Вони завинили не перед вами, то й не вам належить їх карати. Щире прагнення справедливості, що є, як ви відмітили, *fundamentum regnorum*, імператор Емгир довів би, видавши нам отих злочинців.

- Не можна відмовити у слухності вашому бажанню, - визнав Шілярд Фітц-Естерлен, удаючи заклопотану усмішку. - Втім, цих осіб в Імперії немає, це *primo*[13 - По-перше (лат.)]. *Secundo*[14 - По-друге (лат.)], якби навіть потрапили вони туди, існує ж перепона. Екстрадиція виконується з вироку закону, у цьому разі схваленого імператорською радою. Зважте, ваша вельможносте, що розрив Реданією дипломатичних стосунків - то акт недружній, і важко розраховувати на те, аби рада проголосувала за екстрадицію осіб, які шукають притулку, якщо екстрадиції цієї бажає недружня країна. Це була б безпрецедентна справа... Хіба що...

- Хіба - що?

- Хіба що створити прецедент.

- Не розумію.

- Якщо королівство Реданія було б готовим видати імператору його підданого, схопленого тут посполитого злочинця, імператор і його рада мали б підставу відвзаємнити той жест доброї волі.

Дійкстра довго мовчав, справляючи враження, що дрімає або думає.

- Про кого йдеться?

- Прізвище злочинця... - Амбасадор удав, що намагається пригадати, врешті сьгнув у саф'янову теку за документом. - Вибачте, memoria fragilis est[15 - Пам'ять - крихка (лат.)...]... Ось. Такий собі Кагір Мавр Диффрин еп Келлах. На ньому важкі звинувачення. Розшукується за вбивство, дезертирство, raptus puellae[16 - Викрадення дівчини (лат.)], насильство, крадіжку й фальсифікацію документів. Утікаючи від гніву імператора, дременує за кордон.

- До Реданії? Далекий він обрав шлях.

- Ваша вельможносте, - легенько усміхнувся Шілярд Фітц-Естерлен, - також не обмежує своїх інтересів виключно Реданією. Я не маю і тіні сумнівів, що якби злочинець виявився схопленим у будь-якому з союзницьких королівств, ваша вельможність знав би про те з рапортів своїх чисельних... знайомих.

- І як, кажете, зветься той злочинець?

- Кагір Мавр Диффрин еп Келлах.

Дійкстра мовчав довго, вдаючи, що шукає у пам'яті.

- Ні, - сказав нарешті, - не ловили нікого із таким іменем.

- Справді?

- Моя memoria не буває fragilis у таких справах. Мені шкода, екселенце.

- Мені також, - холодно промовив Шілярд Фітц-Естерлен. - Особливо тому, що взаємна екстрадиція злочинців не здається мені у таких умовах можливою. Не стану більше стомлювати своєю присутністю вашу вельможність. Зичу здоров'я та успіхів.

- Навзаєм. Прощайте, екселенце.

Амбасадор вийшов, виконавши кілька складних церемоніальних уклонів.

- Поцілуй мене у sempiternum meam[17 - Назавжди мое (лат.) - метафорична назва дупи.], хитрун, - буркнув Дійкстра, схрещуючи руки на грудях. - Орі! Вилазь!

Секретар, червоний від довго стримуваного кашикання і кашляння, показався з-за порт'єри.

- Чи Філіппа все ще сидить у Монтекальво?

- Так, кхи-кхи. Із нею - пані Ло-Антіль, Мерігольд і Мец.

- За день-два може вибухнути війна, за мить кордон на Ярузі запалає, а вони сховалися десь у дикому замку! Бери перо, пиши. Люб'язна моя Філь... Холера!

- Я написав: «Дорога Філіппо».

- Добре. Пиши далі. Може, зацікавить тебе, що дивак у шоломі із пір'ям, який на Танедді настільки ж таємниче зникнув, як і з'явився, зветься Кагір Мавр Диффрин і що є він сином сенешаля Келлаха. Дивну ту особу розшукуємо не тільки ми, а, як виявилось, ще й служби Ваттє де Рідо й люди того сучого сина...

- Пані Філіппа, кхи-кхи, не любить таких слів. Я написав: «тієі каналії».

- Хай буде. Тієі каналії Стефана Скеллена. Ти знаєш настільки ж добре, як і я, дорога Філь, що розвідка Емгира пильно розшукує тільки тих агентів й емісарів, яким Емгир запрягся залити сала за шкіру. Тих, які замість того, аби виконати наказ чи загинути, зрадили й наказу не виконали. Тож справа нині виглядає досить дивно, бо ми ж були впевнені, що накази того Кагіра стосувалися ловіння княжни Цірілли й доправлення її до Нільфгарду. Абзац. Хотів би я проговорити із тобою віч-на-віч ті дивні, але обгрунтовані підозри, які збудила в мені та справа - як і дещо неймовірні, але не позбавлені сенсу теорії, що в мене з'явилися. Виражаю глибоку повагу, et cetera, et cetera.

* * *

Вона поїхала на південь по прямій, спершу берегом Стрічки, через Випалки, пізніше, перейшовши річку, мокрими ярами, що поросли м'якенькими зеленими килимами зозулиного льону. Готова була закластися, що відьмак, не знаючи місцевості так добре, як вона, не стане ризикувати переправлятися на людський берег. Зрізаючи чималий, вигнутий у бік Брокілону вигин річки, вона мала шанс наздогнати його в околицях каскаду Кенн Трейсе. Подорожуючи швидко й без зупинок, вона навіть мала шанс його обігнати.

Зяблики не помилялися, коли цідили. Небо на півдні явно захмарилося. Повітря стало густим і важким, комарі й гедзі - надзвичайно докучливими й нахабними.

Коли вона в'їхала у заплаву, зарослу зеленими ще горіхами й голим чорнявим жостером, відчула присутність. Не почула. Відчула. Тож знала, що це ельфи.

Вона стримала коня, аби приховані у гушавині лучники мали змогу добре її роздивитися. Також стримала й дихання. У надії, що не натрапила на занадто швидких на рішення.

Над перевішеним через круп коня козликом дзижчали мухи.

Шелест. Тихий свист. Вона свиснула у відповідь. Скойа'таелі, наче духи, випірнули із заростей, а Мільва тільки тепер зітхнула вільніше. Знала їх. Належали вони до командо Койннеаха Де Рео.

- Hael, - сказала вона, сходячі з сідла. - Que'ss va?

- Ne'ss, - сухо відгукнувся ельф, імені якого вона не пам'ятала. - Саемм.

Трохи далі, на галявинці, стояли табором інші. Було їх щонайменше тридцятєро, більше, ніж нараховувало командо Койннеаха. Мільва здивувалася. Останнім часом загони білок скоріше танули, ніж зростали. Останнім часом зустрінуті командо були групами скривавлених обідранців, які втратили надію і ледь трималися у сідлах і на ногах. Ця командо була іншою.

- Cead, Койннеахе, - привіталася вона із командиром, який саме наближався.

- Ceadmil, sor'sa.

Sor'sa. Сестричка. Так її звали ті, із ким вона була у дружбі, коли хотіли висловити повагу й симпатію. І те, що були вони не набагато зим старші за неї. Спочатку вона була для ельфів лише Dh'oine, людиною. Пізніше, коли вона вже регулярно їм допомагала, казали на неї Aen Woedbeanna, «дівчина з лісу». Ще пізніше, пізнавши її краще, за прикладом дріад звали її Мільвою, Шулікою. Правдиве її ім'я, яке вона відкрила тим, з ким приятелювала найбільше, відвзаємнюючи такі само жести з їхнього боку, їм не подобалося - вимовляли його «Mear'ya», із тінню гримаси, наче на їхній мові вважалося воно за щось недобре. І відразу переходили на sor'sa.

- Куди ви? - Мільва уважно роззирнулася, але й тепер не помітила ані пораних, ані хворих. - На Восьму Милю? До Брокілону?

- Ні.

Вона утрималася від подальших запитань, знала їх занадто добре. Їй вистачило кількох поглядів на їхні нерухомі, завмерлі обличчя, на перебільшений, демонстраційний спокій, із яким вони впорядковували амуніцію і зброю. Досить було одного уважного погляду у глибокі, бездонні очі. Знала, що йшли у битву.

З півдня небо темнішало, хмарилося.

- А куди йдеш ти, sor'sa? - запитав Койннеах, а потім кинув швидкий погляд на перевішеного через коня козла, посміхнувся легенько.

- На південь, - із прохолодою в голосі дала зрозуміти, що він помиляється. - До Дресхоту.

Ельф перестав сміятися.

- Людським берегом?

- Принаймні до Кенн Трейсе. - Вона знизала плечима. - Біля каскадів я напевне повернуся на Брокілонський бік, бо...

Повернулася, почувши хропіння коней. Нові скойа'таелі долучалися до й так вже чималої команди. Тих нових Мільва знала ще краще.

- Кіаране! - крикнула вона стиха, не приховуючи подиву. - Торувіель! Що ви тут робите? Я ж тільки перевела вас до Брокілону, а ви знову...

- Ess'creasa, sor'sa, - сказав серйозно Кіаран еп Дерб. Пов'язка на голові ельфа була поплямована кров'ю.

- Так треба, - повторила за ним Торувіель, спускаючись із сідла - обережно, аби не поранити ще більше руку, що висіла у лубках. - Прийшли вісті. Ми не можемо стирчати у Брокілоні, коли важливий кожен лук.

- Якби я знала, - підібгала вона губи, - не вовтузилася б із вами. Не підставляла б шию на переправі.

- Вісті прийшли вчора вночі, - тихо пояснила Торувіель. - Ми не могли... Не можемо у таку хвилину залишити своїх товаришів по зброї. Не можемо, зрозумій те, sor'sa.

Небо темнішало дедалі сильніше. Цього разу Мільва виразно почула грім.

- Не їдь на південь, sor'ca, - сказав Койннеах Де Рео. - Йде гроза.

- Та що мені гроза може... - Вона урвала себе, подивилася на нього уважніше. - Ха! Значить, отакі вісті до вас дійшли? Нільфгард, так? Переходять Яругу в Соддені? Вдарять на Брюгге? Тому ви вирушаєте?

Він не відповів.

- Так, як у Дол Антра. - Вона глянула у його темні очі. - Знову нільфгардський імператор вами скористається, аби ви людям тили колотили мечем і вогнем. А опісля імператор із королями мир укладе, а вас виб'ють. У вогні, який ви розпалите, самі й згорите.

- Вогонь очищає. І гартує. Треба крізь нього пройти. Aenyell'hael, ell'ea, sor'ca? По вашому: хрещення вогнем.

- Миліший мені інший вогонь. - Мільва відв'язала козлика й скинула його на землю, під ноги ельфам. - Такий, що під рожем потріскує. Тримайте, аби ви у поході з голоду не послабли. Мені він уже не потрібен.

- Не їдеш на південь?

- Їду.

Їду, подумала вона, їду швидко. Мушу застерегти того дурбещела-відьмака, мушу попередити, у яку завірюху він пакується. Мушу його повернути.

- Не їдь, sor'ca.

- Дай мені спокій, Койннеахе.

- Їде з півдня гроза, - повторив ельф. - Їде велика буря. І великий вогонь. Схоронися у Брокілоні, сестричко, не їдь на південь. Зробила ти для нас досить, більше вже - не можеш. І не мусиш. Ми мусимо. Ess'tedd, esse creasa! Наш час. Прощай.

Повітря було важке й густе.

* * *

Телепроекційне закляття було складним, треба було його накладати спільно, з'єднавши долоні й думки. Навіть тоді виявлялося, що це диявольськи велике зусилля. Бо й відстань була чималою. Прикриті повіки Філіппи Ейльгарт затремтіли, Трісс Мерігольд важко дихала, на високому чолі Кейри Мец виступили краплі поту. Тільки на обличчі Маргарити Ло-Антіль не видно було втоми.

У скупо освітленій кімнаті раптом стало світло, на темних панелях стін затанцювала мозаїка відблисків. Над круглим столом повисла куля, що ярилася молочним світлом. Філіппа Ейльгарт проскандувала кінцівку закляття, а куля опустилася навпроти, на один із дванадцяти приставлених до столу стільців. Усередині кулі з'явилася невиразна постать. Картинка здригнулася, проекція була не дуже стабільною. Але швидко ставала виразнішою.

- Ясна холера, - пробурмотіла Кейра, витираючи чоло. - Чи вони там, у Нільфгарді, не знають гламуру чи покращувальних чар?

- Схоже, ні, - ствердила Трісс кутиком губ. - Про моду, видно, вони також не чули.

- Ані про що таке, як макіяж, - тихо сказала Філіппа. - Але зараз - ша, дівчата. І не витріщатися на неї. Треба стабілізувати проекцію і привітати нашу гостю. Підсиль мене, Рито.

Маргарита Ло-Антіль повторила формулу закляття і жест Філіппи. Образ кілька разів здригнувся, втратив імлисту непевність і неприродне світіння, контури й барви зробилися чіткими. Чародійки тепер могли ще уважніше придивитися до постаті на протилежному боці столу. Трісс закусила губу і зі значенням підморгнула Кейрі.

Жінка з проекції мала бліде обличчя із негарною шкірою, ніякі, позбавлені виразу очі, вузькі синюшні губи й трохи гачкуватого носа. Вона носила дивакуватого, гостроверхого, трохи м'ятого капелюха. З-під м'якого краю спадало темне недоглянуте волосся. Враження непривабливості й занедбаності посилювали чорні, безформні й вільного крою шати, обшиті по руках кошлатою срібною ниткою. Вишивка являла собою півмісяць на тлі зірок. Була то єдина прикраса, яку носили нільфгардські чародійки.

Філіппа Ейльгарт устала, намагаючись не демонструвати надмірно біжутерію, мережива та декольте.

- Шановна пані Ассіре, - сказала. - Вітаємо у Монтекальво. Ми дуже раді, що ти погодилася прийняти наше запрошення.

- Я зробила те із цікавості, - сказала неочікувано милим і мелодійним голосом чародійка з Нільфгарду, машинально поправляючи капелюха. Долоню вона мала худорляву, позначену жовтими плямами, нігті поламані й нерівні, схоже - обгризені. - Виключно з цікавості, - повторила, - і наслідки можуть виявитися для мене фатальними. Я просила б про пояснення.

- І я відразу ж до них приступлю, - кивнула Філіппа, даючи знак іншим чародійкам. - Утім, спершу нехай мені дозволено буде прикликати проекції інших учасниць нашого зібрання і виконати взаємні презентації. Прошу про мить терпіння.

Чародійки знову об'єднали долоні, спільно відновлюючи інкантації. Повітря у кімнаті задзвеніло, наче напружений дріт, з-під кесонів стелі знову стік на стіл сяючий туман, наповнивши приміщення миготінням тіней. Над трьома з незайнятих стільців вирости, пульсуючи світлом, сфери, всередині сфер замаячили контури постатей. Першою з'явилася Сабріна Глевіссіг в абрикосовій, визивно декольтованій сукні із великим ажурним коміром-стійкою, що являв собою чудову оправу для завитого й узятото під діамантову діадему волосся. Поряд із нею із імлистого блиску випірнула проекція Шеали де Танкарвіль у чорних, обшитих перлами оксамитах, із шиєю, оповитою боа зі сріблястих лисів. Магічка з Нільфгарду нервово облизнула вузькі губи. Почекай на Франческу, подумала Трісс. Коли побачиш Франческу, чорний шуре, то в тебе оченята з орбіт вилізуть.

Франческа Фіндабайр не розчарувала. Ані препишною сукнею кольору бичачої крові, ані гордовитою зачіскою, ані рубіновим колье, ані очима сарни, оточеними різким ельфійським макіяжем.

- Вітаю, пані, - сказала Філіппа, - у замку Монтекальво, куди я дозволила собі запросити вас із метою обговорення певних справ непересічного значення. Мені шкода, що зустрічаємося ми у вигляді телепроекції. Але зустріч безпосередню не дозволяє нам ані час, ані відстань, що нас розділяє, ані ситуація, у якій усі ми опинилися. Я Філіппа Ейльгарт, пані

цього замку. Як ініціаторка зустрічі й господиня, я дозволю собі провести представлення. Праворуч від мене сидить Маргарита Ло-Антіль, ректорка академії в Аретузі. Ліворуч від мене: Трісс Мерігольд з Марібору і Кейра Мец з Каррерасу. Далі Сабріна Глевіссіг з Ард Карайгу. Шеала де Танкарвіль прибула з Крейдену, з Ковіру. Франческа Фіндабайр, відома також як Еніда ан Гленна, нині володарка Долини Квітів. І нарешті Ассіре вар Анагід з Віковаро в Імперії Нільфгард. А зараз...

– А зараз я попрощаюся! – крикнула Сабріна Глевіссіг, вказуючи на Франческу рукою в перснях. – Ти занадто далеко зайшла, Філіппо! Я не маю наміру сидіти за одним столом із проклятою ельфійкою навіть як ілюзія! Кров на мурах та підлогах Гарштангу ще не встигла вицвісти! А це ж вона пролила ту кров! Вона й Вільгефорц!

– Я б просила зберігати пристойність. – Філіппа обіруч сперлася на край столу. – І холонокровність. Вислухайте, що я маю сказати. Ні про що більше я не прошу. Коли я завершу, кожна з вас вирішить, чи залишитися, чи піти. Проекція – добровільна, її можна перервати у будь-яку хвилину. Єдине, про що я вас прошу, якщо ви вирішите піти, – збережіть таємницю про цю зустріч.

– Я знала! – Сабріна рухалася так різко, що на мить випала з проекції. – Таємна зустріч! Таємні рішення! Точніше кажучи – змова! І цілком очевидно, проти кого вона спрямована. Чи ти з нас насміхаєшся, Філіппо? Бажаєш дотримуватися секретності перед нашими королями, перед колегами, яких ти не знайшла за необхідне запросити. А отам сидить Еніда Фіндабайр, яка з ласки Емгира вар Емрейса королює у Дол Блатанна, володарка ельфів, яка чинами й зброєю підтримує Нільфгард. Мало того, я зі здивуванням бачу на проекції цього залу чародійку з Нільфгарду. З якого це часу чародії з Нільфгарду перестали визнавати сліпе послухенство і рабський сервілізм до імператорської влади? Про які секрети ми тут говоримо? Якщо вона тут є, то за згодою і з відома Емгира! За його наказом! Як його очі й вуха!

– Заперечую, – спокійно промовила Ассіре вар Анагід. – Ніхто не відає, що я беру участь у цій зустрічі. Мене попросили зберігати таємницю, я її зберігала й зберігаю. У тому числі й у своїх власних інтересах. Бо якби вийшло назовні, голови б я не зберегла. Бо саме на це спирається сервілізм чародіїв в Імперії. Вони мають на вибір сервілізм або ешафот. Я прийняла ризик. Заперечую, що я прибула сюди як шпигун. Довести це я можу лише одним чином: власною смертю. Досить буде зламати таємницю, про яку просить пані Ейльгарт. Досить буде, аби новина про нашу зустріч вийшла за ці стіни, – і я втрачу життя.

– Для мене розкриття секрету також мала б прикрі наслідки, – чарівно посміхнулася Франческа. – У тебе все ще є пречудова можливість для реваншу, Сабріно.

– Я добиваюся реваншу іншими методами, ельфійко! – Чорні очі Сабріни зловороже запалали. – Якщо таємниця вийде на яв, то не з моєї вини чи необережності. Принаймні, не з моєї!

– Чи ти щось маєш на увазі?

– Вочевидь, – втрутилася Філіппа Ейльгарт. – Вочевидь, Сабріна дещо має на увазі. Вона делікатно нагадує пані про мою співпрацю з Сігізмундом Дійкстроу. Як начебто сама вона не має контактів із розвідкою короля Генсельта!

– Є різниця! – гарикнула Сабріна. – Я не була три роки коханкою Генсельта! І тим більше – коханкою його розвідки!

– Досить того! Замовкни!

– Підтримую, – раптом голосно сказала Шеала де Танкарвіль. – Замовкни, Сабріно. Досить уже про Танедд, досить про шпигунські пригоди та адюльтер. Я прибула сюди не для того, аби брати участь у суперечках або вислухувати взаємні ресентименти[18 – Ресентимент (від фр. *ressentiment* – «озлоблення») – відчуття зловорожості до того, кого суб'єкт вважає причиною своїх нещасть.] та зневаги. Я також не зацікавлена у ролі медіаторки[19 – Медіатор(ка) (від лат. *media* – «поміж») – той чи та, хто поєднує протилежні сторони або суб'єкти.], і якщо мене запрошено з цією метою, то я заявляю, що це було даремно. Насправді я вже підозрюю, що участь моя у цьому – даремна й непотрібна, що я втрачаю час, із трудом викроений з моєї дослідницької роботи. Втім, я стримаюся від пресупозицій[20 – Пресупозиція (від лат. *prae* – «перед» і *suppositio* – «заклад») – тут: чітке судження.]. Пропоную нарешті дати голос Філіппі Ейльгарт. Довідаємося нарешті про мету цього зібрання. Зрозуміємо ролі, у яких ми маємо тут виступати. Тоді без зайвих емоцій ми вирішимо, чи продовжувати виставу, чи опустити завісу. Секретність, про яку нас тут просили, зобов'язує нас усіх. Із наслідками, які я, Шеала де Танкарвіль, особисто обіцяю тим, хто її не збереже.

Жодна з чародіжок не ворухнулася і не вийшла. Трісс ані на мить не ставила під сумнів попередження Шеали. Самітниця з Ковіру не звикла кидати погрози на вітер.

– Передаємо тобі слово, Філіппо. А до шановної громади я звертаюся із проханням зберігати тишу до тієї миті, коли Філіппа дасть нам знати, що скінчила.

Філіппа Ейльгарт встала, шелестячи сукнею.

– Шановні конфратерки, – сказала вона. – Ситуація серйозна. Магія під загрозою. Трагічні події на Танедді, до яких ми повертаємося подумки із жалем та сторопінням, довели, що результати сотень років безконфліктної співпраці миттєво пішли намарно, коли верх узяли приватні справи та перемогли – амбіції. Нині ми маємо розбрат, безлад, взаємну ворожість і недовіру. Те, що діється, починає виходити з-під контролю. Аби контроль повернути, аби не допустити стихійного катаклізму, треба узяти у міцні руки штурвал того корабля, який кидає штормом. Я, пані Ло-Антіль, пані Мерігольд та пані Мец проговорили поміж себе ту справу і дійшли згоди. Відбудови знищених на Танедді Капітулу та Ради недостатньо. Зрештою, немає з кого відбудовувати обидві ті інституції, немає гарантій, що, відбудовані, не залишаться вони від початку заражені хворобою, яка вже знищила їх раніше. Повинна виникнути цілком нова, секретна організація, яка буде служити виключно справам магії. Яка зробить усе, аби не допустити катаклізму. Бо якщо загине магія – загине й цей світ. Як віки тому, світ, позбавлений магії і поступу, що вона його несе, порине у хаос і морок, потоне у крові й варварстві. Всіх паней, які присутні тут, запрошуємо ми взяти участь у нашій ініціативі, до активної участі у роботі нашої таємної організації. Ми дозволили собі прикликати вас сюди, аби почути вашу думку з цього питання. Я закінчила.

– Дякуємо, – кивнула Шеала де Танкарвіль. – Якщо пані дозволять, я почну. Перше моє питання, дорога Філіппо: чому я? Чому сюди закликали мене? Я багаторазово відмовлялася висуванню моєї кандидатури до Капітула, я відмовилася від місця у Раді. По-перше, поглинає мене моя праця. По-друге, я вважала і надалі вважаю, що у Ковірі, Повіссі і Генгфорсі є інші, гідніші цієї честі. Запитую, чому запрошено сюди мене, а не Кардуїна? Не Істреда з Айдд Гинвайлю, Тугдуала чи Зангеніса?

- Бо то - чоловіки, - відповіла Філіппа. - А організація, про яку я кажу, має складатися виключно з жінок. Пані Ассіре?

- Знімаю мое питання, - посміхнулася нільфгардська чародійка. - Воно збігалось із питанням пані де Танкарвіль. Відповідь мене задовольняє.

- Щось віддає це мені бабським шовінізмом, - сказала ядуче Сабріна Глевіссіг. - Особливо з твоїх уст, Філіппо, після твоєї зміни... еротичної орієнтації. Я нічого проти чоловіків не маю. Більше того, я чоловіків люблю і життя собі без них не уявляю. Але... Якщо трохи подумати... В підсумку це слухна концепція. Чоловіки нестабільні психічно, занадто поступливі емоціям, на них не можна розраховувати у мить кризи.

- Це факт, - спокійно визнала Маргарита Ло-Антіль. - Я постійно порівнюю результати адепток з Аретузи із ефектами роботи хлопців зі школи у Бан Ард, і порівняння те неодмінно буває на користь дівчат. Магія - це терплячість, делікатність, розум, розвага, витривалість, але й покірне, спокійне сприйняття поразок і невдач. Чоловіків губить амбіція. Вони завжди бажають того, про що знають: це неможливе й неосяжне. А можливого вони не зауважують.

- Досить, досить, досить, - сплеснула руками Шеала, не приховуючи усмішки. - Немає нічого гіршого за науково підшитий шовінізм, соромся, Рито. Все ж... Так, я також вважаю слушною справою запропоновану одностатеву структуру цього... конвенту, чи, якщо хто бажає, ложі. Як ми почули, мова йде про майбутнє магії, а магія - справа занадто серйозна, аби довірити її долю чоловікам.

- Якщо можна, - мелодійно відізвався Франческа Фіндабайр, - я б хотіла на мить перервати ці відступи на тему природного й безсумнівного питання домінування нашої статі й зосередитися на справах, що стосуються запропонованої ініціативи, мета якої і далі не до кінця мені зрозуміла. А теперішній момент - не випадковий і ставить питання. Триває війна. Нільфгард розгромив і притиснув північні королівства до стіни. Тож чи не криється під загальними гаслами, які я тут чую, зрозуміле бажання обернути ситуацію на протилежну? Аби розгромити й притиснути до стіни Нільфгард? А пізніше дотягнутися до шиї зухвалих ельфів? Якщо все так, дорога Філіппо, ми не знайдемо площини для порозуміння.

- Чи це є причина, задля якої я була сюди запрошена? - запитала Ассіре вар Анагід. - Я не приділяю забагато уваги політиці, але знаю, що імператорська армія отримала у війні перевагу над вашими військами. Окрім пані Франчески й пані де Танкарвіль, яка походить з нейтрального королівства, всі пані представляють королівства, ворожі до імперії Нільфгард. Як я маю розуміти слова про магичну солідарність? Як заклик до зради? Прикро мені, але не бачу я себе у тій ролі.

Скінчивши промову, Ассіре нахилилася, немов торкаючись чогось, що не помістилося у проекції. Трісс здалося, що вона чує нявчання.

- Вона ще й kota має, - прошепотіла Кейра Мец. - Закладуся, що чорного...

- Тихіше, - просичала Філіппа. - Дорога Франческо, шановна Ассіре. Наша ініціатива має бути абсолютно аполітичною, це її базове положення. Керувати нами стануть не інтереси рас, королівств, королів, імператорів, але добро магії і її майбутнє.

- Керуючись собі добром магії, - Сабріна Глевіссіг усміхнулася іронічно, - ми ж не забудемо, бува, про добробут магичок? Адже ми знаємо, як сприймають чародіїв у Нільфгарді. Ми тут станемо собі аполітично

балакати, а коли Нільфгард переможе й ми опинимося під імператорською владою, усі ми станемо виглядати так, як...

Трісс неспокійно ворухнулася, Філіппа ледь чутно зітхнула. Кейра опустила голову, Шеала вдала, що поправляє боа. Франческа закусилла губу. Обличчя Ассіре вар Анагід не здригнулося навіть, але вкрилося легким рум'янцем.

– Хотіла я сказати, що тоді всіх нас спіткає марна доля, – швидко закінчила Сабріна. – Філіппо, Трісс і я, всі ми трое були на Горі Содден. Емгир поквається із нами за ту поразку, за Танедд, за уся нашу діяльність. Але це тільки одне із застережень, що викликає у мене ота декларована аполітичність цього конвенту. Чи участь у ньому означає миттєву відмову від чинної і політичної, як не крути, служби, яку ми зараз ведемо при наших королях? Чи ми маємо на тій службі залишитися і служити двом панам: магії і владі?

– Я, – усміхнулася Франческа, – коли хтось повідомляє мені, що він аполітичний, завжди питаю, яку саме політику він має на думці.

– А я знаю, що він напевне не має на думці ту, яку проводить, – сказала Ассіре вар Анагід, дивлячись на Філіппу.

– Я аполітична, – підвела голову Маргарита Ло-Антіль, – І моя школа – аполітична. Я маю на увазі всі види й типи політики, які існують!

– Дорогі пані, – відізвалася Шеала, що певний час вже мовчала. – Пам'ятайте, що ви є доміантною статтю. Тож не поведіться наче дівчатка, вибираючи одна в одній з рук через стіл тацю із солодощами. Заявлений Філіппою принцип є цілком ясным. Принаймні, для мене, а я маю замало підстав, аби вважати вас менш розумними. Поза цією залю будьте, ким забажаєте, служіть, кому заманеться і чому заманеться, настільки вірно, як захочете. Але коли конвент[21 – Термін «конвент» походить від лат. conventus, «зібрання»; утім, у нашій реальності слово «конвент» породило інше слово, тісно пов'язане із магичними практиками: «ковен» – як зібрання відьом, що складається з 13 осіб (символіка «чортової дюжини» грає тут не останню роль).] збереться, займатися ми будемо виключно магією і її майбутнім.

– Саме так я це собі й уявляла, – підтвердила Філіппа Ейльгарт. – Знаю, що проблем – чимало, що є сумніви й неясності. Обговоримо ми їх на наступній зустрічі, у якій усі ми візьмемо участь не як проєкції чи ілюзії, а безпосередньо. Присутність буде визнана не за формальний акт приєднання до конвенту, а за жест доброї волі. Про те, чи такий конвент взагалі з'явиться, ми вирішимо разом. Ми всі. На рівних правах.

– Ми всі? – повторила Шеала. – Я бачу тут порожні стільці й готова закластися, що поставили їх не випадково.

– Конвент має нараховувати дванадцять чародіюк. Я хотіла б, щоб кандидатку на одне з тих порожніх місць нам запропонувала й представила на наступній зустрічі пані Ассіре. В Імперії Нільфгард напевне знайдеться ще одна гідна чародійка. Друге місце ми залишимо для твого, Франческо, рішення, аби ти, як ельфійка чистої крові, не почувалася самотньою. Трете...

Еніда ан Гленн підвела голову.

– Прошу про два місця. Я маю двох кандидаток.

– Чи хтось з паней має заперечення щодо цього прохання? Як ні, то я також погоджуюся. Ми сьогодні маємо п'ятий день серпня, п'ятий день за новим

місяцем. Зустрінемося наступного разу на другий день після повні, дорогі конфратерки, через чотирнадцять днів.

– Чекайте, – перебила її Шеала де Танкарвіль. – Одне місце все ще залишається порожнім. Хто має бути дванадцятою чародійкою?

– Саме це буде першою проблемою, якою займеться ложа. – Філіппа таємниче посміхнулася. – За два тижні я скажу вам, хто повинен сісти на дванадцятому стільці. А тоді ми разом вирішимо, як зробити, щоб та особа там таки сіла. Вас здивує моя кандидатура й та особа. Бо це особа незвичайна, шановні конфратерки. То Смерть або Життя, Деструкція чи Відродження, Лад чи Хаос. Залежить від того, як глянути.

* * *

Усе село повилазило на тини, щоб подивитися на проїзд банди. Тузік вийшов разом із іншими. Мав роботу, але не міг стриматися.

Останнім часом багато говорили про Щурів. Кружляв навіть поговір, що всіх їх схопили та повісили. Втім, поговір виявився фальшивим, і доказ того демонстративно й без поспіху іхав власне перед усім селом.

– Наглючі лотри, – прошепотів хтось за спиною Тузіка, і був той шепіт сповнений подиву. – Серединою села валять...

– Наряджені, наче на весілля...

– А коні які! Й у нільфгардців таких не побачиш!

– Та, награбовані! Щури в усіх коней беруть. Коня тепер усюди продати легко. Але найкращих собі залишають...

– Той попереду, гляньте, то Гіселер... Гершт їхній.

– А біля нього, на каштанці, то та ельфійка... Іскрою її звать...

З-за тину вискочила дворняга, зайшлася гавканням, увиваючись біля передніх копит кобили Іскри. Ельфійка трусонула буйною гривов темного волосся, розвернула коня, схилилася, міцно шмагнула пса нагайкою. Шавка заскавчала й тричі крутнулася на місці, а Іскра на неї плюнула. Тузік пробурмотів прокльон.

Ті, що стояли поряд, продовжували шепотіти, вказуючи на Щурів, що ступом іхали селом. Тузік слухав, бо мусив. Знав плітки й розповіді не гірше за інших, легко здогадувався, що той із довгим, до спини, збитим волоссям кольору соломи – то Кейлі, що той плечистий – то Ассе, а той у гаптованому напівкожусі – то Реф.

Дефіляду замикали дві дівчини, що іхали поруч і трималися за руки. Вища, яка сиділа на карому, була пострижена, наче після тифу, каптанчик мала розстібнутий, мереживна блузка блискала з-під нього білосніжно, намисто, браслети й сережки посиляли сліпучі відблиски.

– Та наряджена – то Містле... – почув Тузік. – Обвішана блискотками, наче ялинка на Йуле[22 – У європейській язичницькій традиції (зокрема у германських племен) відоме свято Йоль; воно відповідає у світі відьмака ельфійському святу Мідінваерне, Дню Зимового Сонцестояння; на нього і справді прикрашали ялинку – звідки пішла традиція прикрашання ялинок спочатку Різдвяних, а тоді й Новорічних.]...

– Кажуть, що людей вона більше вбила, ніж весен має...

– А та друга? На конику? Із мечем за спиною?

– Фалькою її звуть. Від цього літа зі Щурами їздить. Кажуть, також будяк той ще...

Той ще будяк, як оцінив Тузік, була не набагато старша за його дочку, Міленку. Попелясте волосся молоденької бандитки пір'ям вибивалося з-під оксамитового беретика із бундючним пуком фазанячих пер. На шиї її горіла шовкова хустка макового кольору, зав'язана у примхливий бант.

Раптом серед селян, які вилізли попід хати, запанувало заворушення. Бо ото бандит Гіселер, що їхав на чолі, стримав коня і недбалим жестом кинув брязкітливий кошель під ноги спертої на костур бабці Микітки.

– Нехай вас боги в опіці мають, сине милостивий! – завилла бабця Микітка. – Аби здоровенькі були, доброчинець ви наш, аби тобі...

Перлистий сміх Іскри заглушив шамротіння баби. Ельфійка зухвало перекинула праву стопу через луку, стягнула до кабзи й розмашисто сипнула у натовп жменю монет. Реф й Ассе наслідували, і справжній сріблястий дощ просипався на піщану дорогу. Кейлі, регочучи, кинув у селян, що полізли за монетами, недогризком яблука.

– Доброчинці!

– Соколики наші!

– Хай до вас доля буде ласкава!

Тузік не побіг за іншими, не впав на коліна, аби вигрібати монети з піску й курячого гівна. Далі стояв під тином, дивлячись на дівчат, які повільно його минали. Молодша, та, із попелястим волоссям, помітила його погляд і вираз обличчя. Випустила руку стрижені, тьопнула коня і наїхала на нього, приперши до тину й мало не задіваючи стременом. Він побачив її зелені очі й затрясся. Стільки в них було зла й холодної ненависті.

– Облиш, Фалько! – крикнула стрижена. Могла й не кричати. Зеленоока бандитка задовольнилася тим, що приперла Тузіка до тину, поїхала слідом за Щурами, навіть голови не повернувши.

– Доброчинці!

– Соколики!

Тузік сплюнув.

У сутінках на село нагрянули Чорні, кіннота з форту під Фен Аспра, що будила жах. Били підкови, іржали коні, брязкали обладунки. Солтис й інші розпитувані хлопці брехали, як наняті, спрямовували погоню на фальшивий слід. Тузіка про те ніхто не розпитував. І добре.

Коли він повернувся з пасовиська й пішов у сад, почув голоси. Впізнав щебет близнюків стельмаха Згарба, фальцети сусідських хлопців. І голос Міленки. Бавляться, подумав він. Вийшов з-за дров'яного сараю. І змертвів.

– Мілена!

Міленка, єдина його жива донька, золотце його, перевісила собі через спину патик на шнурку, що удавав меч. Волосся розпустила, до вовняної шапки причепила півняче перо, на шию замотала матчину хустку. У дивакувату, примхливому банті.

Очі мала зелені.

Тузік ніколи раніше не бив доньки, ніколи не користувався батьківським ременем.

То був перший раз.

* * *

На горизонті блиснуло, загриміло. Повів вітру наче бороною проорав поверхню Стрічки. Буде гроза, подумала Мільва, а після грози прийде сльота. Зяблики не помилялися.

Підігнала коня. Якщо хотіла наздогнати відьмака до грози, мусила поспішати.

Розділ 2

Я знавав у житті чимало військових. Знав я маршалів, генералів, воевод та гетьманів, тріумфаторів численних кампаній і битв. Прислухався до їхніх розповідей і спогадів. Бачив я їх схиленими над мапами, коли малювали на них різнокольорові риси, коли будували плани, обдумували стратегію. У тій паперовій війні все грало, все функціонувало, все було ясным і – у зразковому порядку. Так мусить бути, – пояснювали військові. Армія – передусім це лад і порядок. Військо не може існувати без ладу і порядку.

Тим дивнішим є те, що справжня війна – а кілька справжніх воєн я бачив – з точки зору ладу й порядку аж занадто нагадує охоплений полум'ям бордель.

Любисток. Півстоліття поезії

Кришталево чиста вода Стрічки переливалася через край уступу лагідною, положистою дугою, шумним та пінним каскадом падаючи між чорним, наче онікс, камінням, ламалася на ньому й гинула у білій кипені, з якої виливалася у розлоге плесо, таке прозоре, що видно було кожен камінчик на різнокольоровій мозаїці дна, кожне зелене плетиво водоростей, що вигиналися у течії.

Обидва береги поросли кожухом гірчака, серед якого вилися пронурки, гордовито надставляючи білі комірці під дзьобами. Над гірчаком куші мінилися зеленню, бронзою й окрою на тлі смерек, що, здавалося, були посипані порошковим сріблом.

– Воістину, – зітхнув Любисток. – Гарно тут.

Великий темний голець спробував перескочити через поріг водоспаду. На мить він завис у повітрі, напружуючи спинний плавник і замітаючи хвостом, а тоді важко впав у вируючу піну бурунів.

Небо, що темніло на півдні, перекреслила розлога стрічка блискавки, далекий грім глухим відлунням прокотився по стіні лісу. Гніда кобила відьмака затанцювала, шарпнула головою, вишкірила зуби, намагаючись виплюнути вудила. Геральт різко натягнув вуздечку, кобила, наче танцюючи, відступила, подзвонюючи підковами по камінню.

– Тпру! Тпрууу! Бачив її, Любистку? Холерна балерина! Зараза, при першій можливості позбудуся цієї тваринки! Та най мені сконати: заміню хай навіть на вісюка!

– Ти вважаєш, що така можливість настане скоро? – поет почухав шию, що свербіла від комарів. – Дикий пейзаж цієї долини дає насправді незрівнянні естетичні враження, але для різноманітності я б охоче подивився на якусь корчму – нехай і менш естетичну. Скоро мине тиждень, як я дивуюся романтичній природі, пейзажам та далеким горизонтам. Я затужив за закритими просторами. Особливо такими, де подають теплу страву й холодне пиво.

– Доведеться тобі потужити ще якийсь час, – відьмак розвернувся у сідлі. – Може, твої страждання пом'якшить усвідомлення, що і я трохи тужу за цивілізацією. Як знаєш, я стирчав у Брокілоні рівно тридцять шість днів. І ночей, у які романтична природа холодила мені жопу, повзала по спині й росой осідала на носі... Тпрууу! Зараза! Ти перестанеш нарешті комизитися, клята шкапо?

– Гедзі її кусають. Падлюки зробилися заядли і кровожерні, як воно перед прозою й буває. На півдні гримить і блискає все частіше.

– Я помітив, – відьмак глянув на небо, стримуючи кобилу. – Вітер також інший. Морем віддає. Зміна погоди, точно кажу. Їдьмо. Піджени-но того опасистого мери́на, Любистку.

– Мій скакун зветься Пегасом.

– А як же інакше. Знаєш що? Мою ельфійську кобилу ми також якось назвемо. Гммм...

– Може, Плітка? – насмішкувато запитав трубадур.

– Плітка, – погодився відьмак. – Красиво.

– Геральте?

– Слухаю.

– Чи ти мав колись у житті коня, який би не звався Пліткою?

– Ні, – відповів відьмак після хвилини роздумів. – Не мав. Підгони твого кастрованого Пегаса, Любистку. Перед нами далека дорога.

– І вірно, – буркнув поет. – Нільфгард... Скільки туди миль, як вважаєш?

– Багато.

– Дійдемо до зими?

– Спочатку ми дійдемо до Вердену. Там обговоримо... одні справи.

– Які? Ти мене не відмовиш і не позбудешся. Стану тебе супроводжувати! Отак я вирішив.

- Побачимо. Я сказав - давай дістанемося до Вердену.

- А далеко ще? Ти знаєш ці місця?

- Знаю. Ми біля каскада Кенн Трейс, перед нами місце, що зветься Сьома Миля. Ті пагорби над річкою - то Совині узгір'я.

- А ми ідемо на південь, за течією річки? Стрічка впадає в Яругу десь в околицях фортеці Бодрог...

- Ми поїдемо на південь, але цим берегом. Стрічка повертає на захід, а ми поїдемо лісами. Хочу дістатися до місця, яке зветься Дресхот, або Трикутник. Там сходяться кордони Вердену, Брюгге й Брокілону.

- А звідти?

- До Яруги. І до гирла. До Цінтри.

- А потім?

- А потім побачимо. Якщо це взагалі можливо, змусь свого мерзотного Пегаса до трохи швидшої ходи.

* * *

Злива наздогнала їх під час переправи, на самій середині річки. Спершу зірвався різкий вихор, по-справжньому ураганними поривами шарпаючи волосся й опанчі, січучи обличчя листям і патиками, здертими з прибережних дерев. Криками й ударами п'яток вони підігнали коней, пінячи воду, рушили у бік берега. Тоді вітер раптом стих, і вони побачили сіру стіну дощу, що сунула на них. Поверхня Стрічки побіліла й закипіла, наче хтось з неба кидав до річки мільярди свинцевих кульок.

Перш ніж вони виповзли на берег, їх наскрізь промочило. Поспішно сховалися у лісі. Крони дерев створювали над їхніми головами густий зелений дах, але не був то дах, що міг би схоронити від такої зливи. Дощ швидко посік і схилив листя, за хвилину в лісі лило так само, як на відкритому просторі.

Вони загорнулися в опанчі, накинули каптури. Серед дерев запанувала темрява, яку освітлювали тільки блискавки - ставали все частішими. Раз у раз гриміло, протягло і з приголомшливим гуркотом. Плітка полохалася, тупала й танцювала. Пегас зберігав незворушний спокій.

- Геральте! - дерся Любисток, намагаючись перекричати черговий грім, що котився над лісом, наче гігантський віз. - Зупинімося! Заховаємося десь!

- Де? - відкрикувався відьмак. - Їдь!

І їхали.

Через якийсь час дощ явно вшух, вихор знову зашумів у кронах дерев, громовий гуркіт перестав свердлити вуха. Вони виїхали на стежку серед густого вільшаника. Потім на галявину. На галявині ріс величезний бук, під його гілками, на товстому й широкому килимі бурого листя і горішника стояв запряжений паром мулів віз. На козлах сидів візниця і цілився в них з арбалета. Геральт вилаявся. Лайку заглушив грім.

- Опустити арбалет, Колодо, - сказав низький чоловік у солом'яному капелюсі, відвертаючись від стовбура бука, підскакуючи на одній нозі й

зав'язуючи штани. – То не ті, на кого ми чекаємо. Але то клієнти. Не лякай клієнтів. Часу в нас небагато, але поторгувати ми завжди встигнемо!

– Що за диявол? – забурчав Любисток за спиною Геральта.

– Під'їжджайте ближче, панове ельфи! – закричав чоловік у капелюсі. – Не бійтеся, я своя людина. N'ess a tearth! Va, Seidhe. Ceadmil! Я свій, ельф розуміє? Поторгуємо? Ну, під'їжджайте сюди, під бука, тут не так на голову лле!

Геральт не дивувався помилці. Обидва вони із Любистком були вкутані в сірі ельфійські опанчі. Він сам носив отриманий від дріад кубрак із улюбленим ельфами рослинним орнаментом, сидів на коні із типово ельфійською зброєю і з характерно оздобленими трензелями. Обличчя його частково заслоняв каптур. Щодо красунчика Любистка, то його вже сприймали раніше за ельфа чи напівельфа, особливо з того часу, як він почав носити волосся до плеч і звик інколи навивати його розжареними щипцями.

– Обережно, – буркнув він, злазячи. – Ти ельф. Рота без потреби не роззявляй.

– Чому?

– То гавекари.

Любисток стиха засичав. Знав, про що йдеться.

Усім правлять гроші, а попит викликає пропозицію. Ельфи, які гуляли лісами, накопичували ліквідні, але непотрібні ім трофеї і потерпали від нестачі зброї та амуніції. Так народилася лісова переїжджа торгівля. І рід людей, які такою торгівлею займалися. На просіках, стежках, вирубках і галявинах тихцем з'являлися вози спекулянтів, що торгували із білками. Ельфи звали їх hav'saaren, словом, яке неможливо перекласти, але яке асоціювалося із хижацькою пожадливістю. Серед людей розповсюдився термін «гавекари», а слово асоціювалося зі ще паскуднішими справами. Бо паскудними були й ті люди. Жорстокі й безжальні, вони не відступали ні перед чим, навіть перед убивством. Схоплений військом гавекар не міг розраховувати на милосердя. А тому він і сам не звик його виказувати. Зустрівши по дорозі когось, хто міг видати його солдатам, без роздумів тягнувся за арбалетом чи ножом.

Тож влипли вони добряче. На щастя, гавекари сприйняли їх за ельфів. Геральт щільніше прикрив обличчя каптуром і почав міркувати, що буде, коли маскарад розкриється.

– Ото плюскає, – потер руки торговець. – Лле, наче хто у небі діру зробив! Бридкий tedd, ell'ea? Але – нічого, для справ поганої погоди немає. Є тільки поганий товар і погані гроші, хе-хе! Розуміє ельф?

Геральт кивнув, Любисток буркнув щось невиразне з-під каптура. На їхнє щастя, погордливе ставлення ельфів до торгівлі із людьми було повсюди відоме й нікого не дивувало. Втім, візниця не відкладав арбалет, а це не був добрий знак.

– Від кого ви? З якої команди? – гавекар, як будь-який серйозний торговець, не давав себе збити відчуженістю і маломовністю клієнтів. – Від Койннеаха Де Рео? Від Ангуса Брі-Крі? Чи, може, від Ріордаіна? Ріордаін, я знаю, тиждень тому під корінь витяв королівських комірників, що їхали підводами, а у підводах була зібрана данина. Монетою, не зерном. А я за плату не беру ані зерна, ані дьогтю, ані лахів, кров'ю поплямованих, а з трофеїв візьму тільки чи норку, чи соболя із

горностаєм. Але наймиліша мені монетка, камінчики й коштовності! Якщо маєте, то можемо й поторгувати! А товарчик у мене – перший сорт! Evelienn vara en ard scedde, ell'ea, розуміє ельф? Я все маю. Гля.

Торговець підійшов до возу, відтягнув край мокрого полотна. Вони помітили мечі, луки, пучки стріл, сидла. Гавекар погрібся у товарі, витягнув одну зі стріл. Наконечник був гачкуватий і надпиляний.

– В інших ви такого не знайдете, – сказав хвалькувато. – Інші купці трясуться, зайці йохані, бо за такі наконечнички кониками розривають, як кого де із ними схоплять. Але я знаю, що білкам любе, клієнт – пан наш, а торговельки без ризичку нема, аби профітик був! У мене наконечники роздільні по дев'ять орєнів за дюжину. Naev'de aen tvedeane, ell'ea, розуміє сейдхе? Клянуся, ніякої обдиралівки, сам я небагато заробляю, голівками діточок своїх клянуся. Три дюжинки як відразу візьмете, то шість відсотків знижки з ціни дам. Вигодка, клянуся, чиста вигодка... Гей, сейдхе, vara від фургону!

Любсток наполохано відсмикнув руку від брезенту, глибше насунув каптур на очі. Геральт невідомо який раз прокляв про себе невгамовну цікавість барда.

– Mir'me vara, – забурмотів Любисток, піднімаючи руку у вибачливому жесті. – Squaess'me.

– Без образ, – вишкірив зуби гавекар. – Але туди не можненько заглядати, бо там на возі інший товарець лежить. Але не на продаж, не для сейдхе. Замовлений, хе-хе. Ну, але ми тут шури-мури... Грошки покажіть.

Починається, подумав Геральт, дивлячись на нап'ятий арбалет візничі. Мав він підстави вважати, що вістря тієї стріли могло виявитися гаверкарським роздільним фокусом, що, потрапляючи у черево, виходить зі спини у трьох, а інколи і в чотирьох місцях, роблячи з внутрішніх органів простреленого дуже гидкий гуляш.

– N'ess tedd, – сказав він, удаючи співучий акцент. – Tearde. Mireann vara, va'en vort. Повернемося із командо, тоді торгівля. Ell'e? Розуміє dh'oine?

– Розуміє, – гавекар сплюнув. – Розуміє, що ви голі-босі, товар хочете взяти, а грошви немає. Геть пішли! І не повертайтеся, бо я тут із важливими особами маю бачитися, і вам тим особам безпечніше на очі не попадатися. Давайте до...

Він урвався, почувши форкання коня.

– Хай йому дідько! – гарикнув. – Запізно! Вони вже тут! Морди під каптури, ельфи! Не рухатися й ані пари з вуст! Колодо, дурню, відклади ти той арбалет, швиденько!

Шум дощу, громи й килим листя тлумили стукіт копит, дякуючи чому вершникам удалося під'їхати непомітно й миттєво оточити бук.

Це не були скойа'таелі. Білки не носили обладунку, а восьмеро кінних, що оточували дерево, полискували залитим дощем металом шоломів, наплічників і кольчуг.

Один із вершників наблизився ступом, здійнявся над гавекаром, наче гора. І сам був відповідного зросту, а ще сидів на могутньому бойовому жеребчику. Броньовані плечі його прикривала вовча шкіра, обличчя затуляв

шолом із широким виступаючим наносником, що сягав аж до нижньої губи. У руці чужак тримав грізний на вигляд клевець.

– Рідо! – гукнув хрипко.

– Фаойльтіарна! – закричав у відповідь торговець трохи деренчливим голосом.

Вершник наблизився ще більше, схилювся у сідлі. Вода струменем стікала зі сталевого наносника просто на карваш і зловороже поблискуючий дзьоб клевця.

– Фаойльтіарна! – повторив гавекар, вклоняючись у пояс. Зняв капелюха, дощ миттєво приліпив йому до черепа ріденьке волосся. – Фаойльтіарна! Я свій, пароль і відзив знаю... Від Фаойльтіарни іду, ваша вельможносте... Чекаю тут, як умовлено було...

– Що ото за одні?

– Ескорт мій. – Гавекар схилювся ще більше. – Ельфи, значиться...

– Бранець?

– На возі. У труні.

– У труні? – Грім частково заглушив лютий рик вершника у шоломі з наносником. – Це тобі не минеться! Пан де Рідо явно наказав, аби бранця живим доставили!

– А живий він, живий, – поспішно пробелькотів торговець. – Як було наказано... У труну посаджений, але живий... Не моя була то ідея, з труною тією, ваша вельможносте... То Фаойльтіарна...

Вершник стукнув клевцем об стремяно, дав знак. Трое кінних зіскочило з сидел і стягнули брезент з фургону. Як викинули на землю сідла, попони і в'язанки упряжі, у світлі блискавок Геральт і справді помітив труну зі свіжої сосни. Втім, не приглядався занадто уважно. Відчував морозний холод на кінцях пальців. Знав, що тут станеться за хвилю.

– Як же це, ваша вельможносте? – відіззався гавекар, дивлячись, як товари летять на мокре листя. – Добро ви мені з воза вигортаєте?

– Купую все це. Разом із упряжкою.

– Аааа... – на зарослу морду торговця виповзла ласа усмішка. – То інша справа. То буде... Дайте подумати... П'ять сотенок, з дозволу вашої шляхетності, якщо у темерській валюті. Якщо ж вашими флоренами, то чотириста і п'ять.

– Так дешево? – пирхнув вершник, страшно усміхаючись з-під наносника. – Наблизься.

– Любистку, увага, – просичав відьмак, непомітно розстібаючи застібку плаща.

Гримнуло. Гавекар наблизився до вершника, наївно розраховуючи на найбільший виторг у своєму житті. І був це виторг, найбільший у його житті – може, не найкращий, але точно останній. Вершник звівся у стременах і з розмаху вбив йому клевець у лисувате тім'я. Торговець упав без звуку, затрясся, затріпотів руками, проорав підборами мокрий килим

листя. Хтось із тих, які вправлялися на возі, накинув ремінь на шию візниці, затягнув, другий підскачив, дзигнув кинджалом.

Один із вершників ривком підняв арбалет до плеча, цілячись у Любистка. Втім, Геральт уже мав у руці меча, викинутого з возу гавекара. Перехопивши зброю за середину леза, кинув нею, наче дротиком. Прошитий арбалетник звалився з коня, усе ще із виразом безкінечного здивування на обличчі.

- Тікай, Любистку!

Любисток скочив до Пегаса й диким стрибком злетів у сідло. Втім, стрибок виявився таки занадто диким, а поетові бракувало вправності. Не зумів втриматися у сідлі й злетів на землю на протилежний бік коня. І це врятувало йому життя, клинок меча вершника, який саме атакував, із сичанням перетяв повітря над вухами Пегаса. Мерин наполохався, сіпнувся, вдарив копитами коня нападника.

- То не ельфи! - гарикнув вершник у шоломі із наносником, дістаючи меча. - Живими брати! Живими!

Один із тих, хто зіскочив з возу, замислився над наказом, завагався. Але Геральт уже встиг добути власного меча й не вагався ані секунди. Запал двох інших дещо остудила кров, що бризнула на них фонтаном. Відьмак скористався тим і зарубав другого. Але вершники вже насідали. Він вивернувся з-під їхніх мечів, парирував удари, виконав ухиляння і раптом відчув різкий біль у правому коліні, відчув, як падає. Не був поранений. Підлікована у Брокілоні нога різко і без попередження відмовила слухатися.

Піший, який замірювався на нього обухом сокири, раптом охнув і заточився, наче хтось сильно пхнув його. Раніше, ніж він упав, відьмак помітив стрілу із довгим оперенням, що до половини увіткнулася у бік нападника. Любисток кричав, крики його заглушав грім.

Учеплений у колесо возу Геральт у світлі блискавки помітив світловолосу дівчину із нап'ятим луком, яка вискакувала з вільшаника. Вершники також її помітили. Не могли не помітити, бо один із них саме перевалювався через кінський зад із горлом, перетвореним стрілою на кармінову кашу. Троє тих, що залишилися, у тому числі й командир у шоломі із наносником, сходу оцінили небезпеку і з вереском погнали галопом у напрямку лучниці, ховаючись за шиями коней. Вважали, що кінська шия є достатнім захистом від стріл. Помилялися.

Марія Баррінг, звана Мільвою, нап'яла лук. Цілилася спокійно, із тятивою, притиснутою до обличчя.

Перший з атакуючих скрикнув і зсунувся з коня, нога його застрягла у стремені, підковані копита його просто розчавили. Другого стріла майже змела з кульбаки. Третій, командир, був уже близько, звівся на стременах, підняв меч для удару. Мільва навіть не здригнулася, безстрашно дивлячись на нападника, нап'яла лук і з відстані п'яти кроків всадила йому стрілу просто в обличчя, поряд із сталевим наносником. Стріла пройшла навиліт, збивши шолом. Кінь не сповільнив галопу, позбавлений шолому і значної частини черепа вершник кілька хвилин сидів у сідлі, потім потихеньку перехилився і плеснув у калюжу. Кінь заіржав і побіг далі.

Геральт важко встав, помасажував ногу, що боліла, але - о, диво! - здавалася цілком справною, міг без зайвих клопотів стати на неї, міг ходити.

Поряд бився на землі Любисток, намагаючись скинути труп із розірваним горлом, що його придавлював. Обличчя поета мало колір негашеного вапна.

Мільва наблизилася, по дорозі вирвавши стрілу із убитого.

- Дякую тобі, - сказав відьмак. - Любистку, подякуй. Це Мільва Баррінг. Дякуючи їй ми живі.

Мільва вирвала стрілу з другого трупа, оглянула скривавлений наконечник. Любисток пробурмотів щось невиразно, схилився у куртуазному, хоча й трохи невпевненому поклоні, після чого впав на коліна й виблював.

- І хто отой-но? - лучниця витерла вістря об мокру траву, всадила стрілу в сагайдак. - Дружбан твій, відьмаче?

- Так. Зветься Любистком. Він поет.

- Поет... - Мільва глянула на трубадура, якого вивертало сухими вже позивами, тоді підвела очі. - Тада розумію. А чого не розумію, то що він тут ригає замість де у тиші рими складати. Зрештою, не моя справа.

- У певній мірі твоя. Ти йому шкіру врятувала. Як і мені.

Мільва обтерла забризкане дощем обличчя, на якому все ще можна було помітити відтиск тятиви. Хоча стріляла вона кілька разів, відбиток був тільки один - тятива щоразу притискала у тому самому місці.

- Я у вільшанику вже була, як ви із гавекаром балакали, - сказала. - Не хтіла, щоб той гад мене помітив, та й потреби не було. А тоді оті вторі під'їхали і почалася різанина. А ти кількох непогано розпанахав. Умієш із мечем вправлятися, треба признати. Хай і кульгавий. Тре' було тобі ще у Брокілоні лишитися, кульгавість лікувати. Як зірвеш, то до кінця життя шкутильгати можеш, ти ж розумієш?

- Переживу.

- Та і я так думаю. Бо я за тобою слід у слід їхала, аби тебе попередити. І завернути. Нічо з твоєї поездки не вийде. На півдні війна. Від Дресхота на Брюгге нільфгардські війська пруть.

- Звідки знаєш?

- Та хоча б і звідси, - дівчина широким жестом вказала на трупи й коней. - То ж нільфгардці! Сонця на шоломах не бачиш? Гаптування на чапраках? Збирайтеся, беремо руки у ноги, бо можуть сюди наступні приїзти. Оті сюди розвідкою йшли.

- Не думаю, - похитав він головою, - аби то була розвідка чи авангард. Вони сюди по дещо інше приїхали.

- І по що, цікаво?

- По оте. - Він вказав на соснову труну, що лежала на возі, потемніла від дощу.

Дошило вже слабше, й перестало приміти. Гроза пересувалася на північ. Відьмак підняв меч, що лежав серед листя, застрибнув на воза, тихо лаючись, бо коліно все ще нагадувало про себе болем.

- Допоможи мені оте відчинити.

– Шо ти від покійника хочеш... – Мільва обірвала себе, бачачи прокручені у кришці отвори. – Хай йому! Живого гавекар у тому ящику віз, чи шо?

– То якийсь бранець. – Геральт піддів кришку. – Торговець тут на нільфгардців чекав, аби ім передати його. Обмінялися паролем та відзивом...

Кришка із тріском відірвалася, відкривши чоловіка із кляпом, ремінними петлями за руки й ноги прив'язаного до боковин труни. Відьмак нахилився. Придивився уважніше. І ще раз, ще уважніше. І вилаявся.

– Ну, прошу, – сказав, розтягуючи слова. – Оце так сюрприз. Хто б сподівався?

– Ти його знаєш, відьмаче?

– На морду, – усміхнувся він паскудно. – Сховай ніж, Мільво. Не розтинай йому ременів. Це, як я бачу, внутрішня нільфгардська справа. Ми не повинні втручатися. Залишимо його як є.

– Чи добре я чую? – відізався з-за їхніх спин Любисток. Він досі був блідий, але цікавість уже перемогла емоції. – Хочеш залишити у лісі зв'язану людину? Здогадуюся, що ти упізнав когось, із ким у тебе є що ділити, але ж це, диявол, бранець! Був в'язнем людей, які на нас засідали й мало не вбили. Ворог наших ворогів...

Він обірвав себе, побачивши, як відьмак витягає з-за халяви ножа. Мільва тихо кашлянула. Темно-блакитні, досі примружені під дощем очі зв'язаного розширилися. Геральт нагнувся і розтяв петлі, що прив'язували його ліву руку.

– Глянь, Любистку, – сказав, хапаючи за зап'ясток і піднімаючи звільнену руку. – Бачиш цю рану на долоні? Це його Цірі тяла. На острові Танедд, місяць тому. Це нільфгардець. Приїхав він на Танедд спеціально для того, щоби спіймати Цірі. Вона тяла його, захищаючись від викрадення.

– Шось ій ніяк та оборона не допомогла, – буркнула Мільва. – Але шось тут, здається, купи не тримається. Якщо він-отой Цірі твою з острова для Нільфгарду забрав, яким же чином тоді у труну втрапив? Чому його гавекар нільфгардцям видавав? Виймемо йому з рота кляп, відьмаче. Може, шось він нам скаже?

– Я його слухати не хочу, – сказав він глухо. – У мене вже й рука свербить, аби пхнути його мечем, поки отак лежить і глипає. Ледь стримуюся. А як одізветься – можу й не втриматися. Не все я про нього вам розповів.

– То не гамуйся. – Мільва стенула плечима. – Пхни, якщо отаке він падло. Але скоріше, бо час підганяє. Казала ж я, нільфгардці на підході. Піду до свого коня.

Геральт випростався, відпустивши руку зв'язаного. Той відразу видер з рота й виплюнув кляп. Але не відізався. Відьмак кинув йому ножа на груди.

– Не знаю, за які грішки засадили тебе у ту скриню, нільфгардцю, – сказав. – І немає мені до того діла. Залишу тобі отой ножичок, звільняйся сам. Чекай тут на своїх або тікай у ліси – твоя воля.

Бранець мовчав. Зв'язаний і вкладений у дерев'яному ящику, виглядав він іще нещаснішим і беззбройнішим, аніж на Танедді, а там Геральт бачив його на колінах, пораненого, що тремтів зі страху в калюжі крові. Виглядав він

тепер ще й значно молодшим. Відьмак не дав би йому більше, ніж років двадцять п'ять.

- Я дарував тобі життя на острові, - додав. - Дарую і зараз. Але то вже востаннє. При наступній зустрічі заб'ю тебе, наче пса. Пам'ятай про те. Якщо тобі в голову прийде підмовити приятелів погнатися за нами, то забери цю труну із собою. Придасться. Їдьмо, Любистку.

- І швидко! - крикнула Мільва, повертаючи галопом і ведучи на захід по стежці. - Але не туди! У ліси, псяча мати, у ліси!

- А що діється?

- Від Стрічки вершники до нас великою купою женуть! То Нільфгард! Чого витріщаєтеся? На коней, поки нас не хапнули!

* * *

Битва за село тривала вже добру годину, але досі ніщо не вказувало на те, що мала скінчитися. Піхотинці, які оборонялися з-за кам'яних стінок, тинів і поставлених у барикади возів, відбили вже три атаки кінноти, що перла греблею. Ширина греблі не дозволяла кінним набрати фронтального розгону, а піхоті уможливила сконцентрувати оборону. У результаті хвиля кінноти раз у раз розбивалася об барикади, з-за яких заядли, хай і у відчаї, кнехти вражали ряди вершників дощем стріл з луків та арбалетів. Обстріляна кавалерія крутилася і клубочилася, і тоді оборонці вискакували на неї зі швидкою контратакою, лупаючи скільки влізе бердишами, гвізармами й окутими бойовими ціпами. Кіннота відступала до ставків, залишаючи трупи людей і коней, а піхота ховалася за барикади й обкладала ворога бридкою лайкою. Через якийсь час кіннота переформовувалася й атакувала знову.

І так далі.

- Цікаво, хто там із ким б'ється? - знову запитав Любисток - невиразно, бо саме тримав у роті й намагався зм'якшити випроханий у Мільви сухар.

Вони сиділи на самому краю урвища, добре заховавшись між ялинками. Могли спостерігати за битвою, не переймаючись, що і їх самих хтось помітить. Чесно кажучи, були змушені спостерігати. Іншого виходу не мали. Попереду була битва, позаду - палаючий ліс.

- Неважко здогадатися, - Геральт неохоче вирішив нарешті відповісти на питання Любистка. - Кінні це нільфгардці.

- А піші?

- А піші - не нільфгардці.

- Кінні - то регулярна кавалерія з Вердену, - сказала Мільва, до цієї миті похмура і підозріло мовчазна. - Вони вишиті шахівниці на в'юках мають. А ті у селі - то брюггські вояки. По хоругвах видно.

І насправді, розохочені черговим успіхом кнехти підняли над шанцем зелене знамено із білим якірним хрестом. Геральт приглядався уважно, але раніше того штандарту не помічав, оборонці підняли його тільки зараз. Мабуть, на початку битви десь він дівся.

- І довго ми ще будемо тут сидіти? - запитав Любисток.

- Офігеть, - буркнула Мільва. - Ото ти запитав. Озирнися! Куди не глянь, всюди жопа.

Любистку не довелося ані дивитися, ані розглядатися. Увесь горизонт був смугастим від стовпів диму. Найгустіше диміло на півночі й заході, там, де котресь із військ підпалило ліси. Численні дими також били у небо на півдні, там, куди вони направлялися, коли шлях ім загородила битва. Але протягом тієї години, яку вони провели на узгір'ї, дими стали також і на сході.

- Ото, - за хвилину продовжила лучниця, дивлячись на Геральта, - цікаво мені, відьмаче, що ти зараз станеш робити? За нами Нільфгард і палаючі хащі, що перед нами - сам бачиш. Які ж тоді в тебе плани?

- Мої плани зміні не підлягають. Перечекаю цю битву й рушу далі на південь. До Яруги.

- Ти чи без розуму, чи що, - скривилася Мільва. - Ти ж бач, що воно діється. Голим же оком видно, що то не якась там наїздка свавільних банд, а війна на повну. Нільфгард разом із Верденом іде. На півдні Яругу вже напевне перейшли, напевне вже увесь Бругге, а може, й Содден у вогні...

- Я мушу дістатися до Яруги.

- Чудово. А що потім?

- Знайду човен, попливу за течією, спробую дістатися до гирла. Потім корабель... Звідти ж, холера, мусять курсувати якісь кораблі...

- До Нільфгарду? - пирхнула вона. - Плани не змінилися?

- Ти не мусиш мене супроводжувати.

- Ага, не мушу. І хвала богам, бо я смерті не шукаю. Страхатися її не страхаюся, але от що маю тобі сказати: дати вбити себе - невелика штука.

- Знаю, - відповів він спокійно. - Маю практику. Я б не йшов у той бік, якби не мусив. Але мушу, тож - іду. Нічого мене не стримає.

- Ха! - Вона зміряла його поглядом. - Ото голос, наче хто ножем по донцю старого горнятка шкрябає. Якби імператор Емгир тебе почув, напевне у штани б напудив зі страху. До мене, варта, до мене, гуфці[23 - Військовий загін у давній Польщі, розміром приблизно з роту.] мої імператорські, біда, біда, вже до мене до Нільфгарду відьмак човном пливе, життя і корони позбавить! Загинув я!

- Перестань, Мільво.

- Та авжеж! Саме час, аби тобі хто правду в очі сказав. Та хай мене линялий кроль вийохає, як я колись дурнішого хлопа бачила! До Емгира ідеш дівку твою витягати? Яку Емгир імператрицею хоче зробити? Яку у королів відібрав? У Емгира міцні пазури: як щось цапне - хрін випустить. Із ним королі не справляються, а ти хочеш?

Він не відповів.

- До Нільфгарду вибираєшся, - повторила Мільва, з жалем хитаючи головою. - З імператором воювати, наречену в нього відбити. А подумав ти, що може статися? Як дістанешся туди, як оту Цірі у палацових покоях знайдеш, усю у златі й шовках, то що їй скажеш? Ходь, мила, за мене, що там тобі імператорський трон, удвох у курені заживемо, на рік новий кору

станемо істи? Глянь на себе, обірванцю кульгавий. Навіть плащ та чоботи ти отримав від дріад, після якогось ельфа, що від ран у Брокілоні помер. То знаєш, що буде, як панна твоя тебе побачить? В очі тобі плюне, висміє, слугам накаже за поріг тебе викинути й собак напустити!

Мільва говорила все голосніше, під кінець промови майже кричала. Не тільки від злості, а й перекрикуючи галас, що оце зростав. Знизу загарчали десятки, може, сотні горлянок. На брюггських кнехтів звалилася нова навала. Але цього разу – з двох боків одночасно. Одягнені у сині туніки із шахівницями верденці галопували греблею, а з-за ставка, вдаряючи у фланг захисників, вирвався сильний загін кінноти у чорних плащах.

– Нільфград, – коротко сказала Мільва.

Цього разу піхота з Брюгге не мала й шансу. Кавалерія прорвалася крізь барикаду й миттєво розметала піхоту на мечях. Частина піших кинули зброю і здалися, частина намагалася утекти до лісу. Але з боку лісу атакував третій загін, ватага по-різному вдягнених, легкоозброєних вершників.

– Скойа'таелі, – сказала Мільва, встаючи. – Отепер ти розумієш, що діється, відьмаче? Дійшло до тебе? Нільфгард, Верден і білки укупі. Війна. Як в Едірні місяць тому.

– Це рейд, – похитав головою Геральт. – Грабіжницький набіг. Тільки кіннота, ніякої піхоти...

– Піхота здобуває форти й гарнізони. Тамті оно дими, думаєш, від чого? З коптилень?

Знизу, від села, донеслися до них дикі, жажливі крики втікачів, яких наздогнали й вирізали білки. З дахів хат піднялися дими й полум'я. Сильний вітер просушив уже стріхи від уранішньої зливи, пожежа поширювалася блискавично.

– От, – буркнула Мільва. – За димом село піде. А ледь відбудувалися після тамтої війни. Два роки у поті чола ставили зруби, а згорять – за пару хвилин. Урок би з того взяти!

– Який? – різко спитав Геральт.

Вона не відповіла. Дим з палаючого села піднявся високо, досяг урвища, зашипав очі, витиснув сльози. З пожежі пролунали крики. Любисток раптом став білим наче полотно.

Полонених зігнали у купу, оточили. За наказом рицаря у шоломі із чорним плюмажем вершники почали рубати й колоти беззбройних. Тих, хто падав, топтали кіньми. Кільце стискалося. Крики, які долинали до урвища, перестали нагадувати голоси людей.

– І ми маємо йти на південь? – запитав поет, красномовно дивлячись на відьмака. – Через ті пожежі? Туди, звідки приходять оці різники?

– Здається мені, – відповів із паузою Геральт, – що вибору в нас немає.

– Є, – заявила Мільва. – Я можу провести вас лісами на Совині узгір'я і назад до Кен Трейса. До Брокілону.

– Через палаючі ліси? Через загін, від якого ми ледь утекли?

– Певніше те, аніж шлях на південь. До Кен Трейса всього чотирнадцять миль, а я знаю стежки.

Відьмак дивився униз, на село, що гинуло у пожежі. Нільфгардці вже впоралися із бранцями, кіннота формувалася у маршову колону. Строката ватага скойа'таелів рушила гостинцем, що вів на схід.

– Я не повернуся, – відповів твердо. – Але проведи у Брокілон Любистка.

– Ні! – запротестував поет, хоча досі не повернув собі нормальних кольорів. – Я іду із тобою.

Мільва махнула рукою, підняла сагайдак і лук, зробила крок у бік коней, раптом розвернулася.

– До диявола! – гарикнула. – Надто довго й надто часто я рятувала ельфів від смерті. Не можу зара' дивитися, як хтось гине! Проведу вас до Яруги, шалені ви дурні. Але не південним, тільки східним шляхом.

– Там також палають ліси.

– Проведу вас крізь вогонь. Звикла.

– Ти не мушиш цього робити, Мільво.

– Певно, що не мушу. Ну, у сідла! Рушайте нарешті!

* * *

Не від'їхали далеко. Коні ледь рухалися у гущавині й на зарослих стежках, а дорогами вони користуватися не відважувалися – звідусіль доносився до них тупіт і брязкіт, що видавали війська на марші. Сутінки заскочили їх серед порослих кущами ярів, там вони зупинилися на ночівлю. Не дощило, небо було світлим від заграва.

Вони знайшли відносно сухе місце, всілися, загорнувшись в опанчі та попони. Мільва нишпорила по околиці. Щойно відійшла, Любисток дав волю довго стримуваній цікавості, що пробуджувала у ньому брокілонська лучниця.

– Дівчина наче сарна, – муркотів. – Ото тобі щастить на такі знайомства, Геральте. Струнка, зграбна, ходить, наче танцює. У стегнах трохи завузька, як на мій смак, а у плечах на крихту заміцна, але ж жінка, жінка... Ті два яблучка спереду, хо-хо... Мало сорочка не лусне...

– Пельку стули, Любистку.

– У дорозі, – марив далі поет, – довелося мені торкнутися випадком. Стегно, скажу тобі, наче мармурове. Ох, не було тобі той місяць у Брокілоні нудно...

Мільва, яка власне повернулася з патруля, почула театральний шепіт і зауважила погляди.

– Про мене балаболиш, поете? Шо зириш на мене, ледь я відвернуся? Птах мені на спину насрав?

– Усе не можемо нарадуватися твоєму таланту лучниці, – вишкірив зуби Любисток. – На стрілецьких змаганнях небагато знайшлось би в тебе конкурентів.

- Плети, плети.

- Читав я, - Любисток зі значенням глипнув на Геральта, - що найкращих лучників можна зустріти серед зерріканок, у степових кланах. А дехто начебто відтинає собі ліві груди, аби не заважали їм натягувати лук. Бюст, кажуть, затуляє тятиву.

- Мусив то якийсь поет вигадати, - фиркнула Мільва. - Сидить такий і виписує дурню, перо у нічний горщик маючи, а дурнуваті люди вірять. То що там, цицьками стріляють, чи як? До морди тятиву тягнуть, боком стоячи, отак ось. Нічого тятиві не заважає. Про те відрізання - то дурня, вигадка порожньої макітри, у якій тільки бабські цицьки на думці.

- Дякую тобі за повні визнання слова про поетів та поезію. І за науку про лучництво. Добра зброя той лук. Знаєте що? Думаю, що саме у тому напрямі й стане військове мистецтво розвиватися. У війнах майбутнього будуть битися на відстані. Буде винайдено зброю настільки далекобійну, що супротивники зможуть убивати одне одного навзаєм, узагалі одне одного не бачачи.

- Дурня, - коротко оцінила Мільва. - Лук добра річ, але війна - це хлоп проти хлопа, на відстані меча, хто сильніше - слабшому довбешку розвалює. Завжди так було, й завжди так буде. А як скінчиться, тоді й війни скінчаться. А поки що - сам ти бачив, як воюється. З того села біля греблі. Ех, що воно балакати дарма. Піду, розглянуся. Коні форкають, наче тут вовчок якийсь крутиться.

- Наче сарна, - Любисток провів її поглядом. - Гммм... Але, повертаючись до згаданого села біля греблі й того, що вона тобі сказала, як ми сиділи на урвищі... Не вважаєш, що ніби вона має трохи рації?

- Стосовно?

- Стосовно... Цірі, - трохи запнувся поет. - Наша чарівна і швидкострільна дівчиця, здається, не розуміє взаємин між тобою і Цірі, вважає, як мені здається, що ти маєш намір конкурувати із нільфгардським імператором за її руку. Що ото твій справжній мотив поїздки до Нільфгарду.

- Відповідно, у цій позиції рації немає анітрохи. А у якій є?

- Зачекай, не кип'ятися. Але глянь правді в очі. Ти прийняв Цірі й вважаєш себе за її опікуна. Але це ж не звичайна дівчина. Це королівська дитина, Геральте. Їй, що тут довго мовити, писаний є трон. Палац. Корона. Не знаю, чи саме нільфгардська. Не знаю, чи Емгир для неї насправді кращий чоловік...

- Отож-бо. Не знаєш.

- А ти знаєш?

Відьмак загорнувся у попону.

- Ти, схоже, доходиш висновку, - сказав. - Але не напружуйся, я знаю, який то висновок. Немає сенсу рятувати Цірі від її долі, що написана їй від народження. Бо Цірі врятована накаже слугам спустити нас зі східців. Тож даймо цьому спокій. Так?

Любисток розтулив було рота, але Геральт не дав йому вимовити ані слова.

- Дівчину ж, - говорив він усе більш зміненим голосом, - не викрав ніякий дракон чи злий чарівник, не вивезли для викупу пірати. Не сидить вона у вежі, у ямі чи у клітці, не катують її і не мучать голодом. Навпаки. Спить на адамашках, їсть зі срібла, носить шовки та мережива, обвішується біжутерією, і гляньте тільки - її коронують. Коротко кажучи, вона щаслива. А якийсь відьмак, якого колись зла доля випадково поставила їй на дорозі, заповзвся те щастя порушити, зіпсувати, знищити, стоптати дір'явими чоботами, які він унаслідував від якогось ельфа. Так?

- Я не те мав на думці, - пробуркотів Любисток.

- Він не до тебе говорив - Мільва випірнула раптом із темряви, повагавшись мить, усілася поряд із відьмаком. - То для мене було. То мої слова так його допекли. У злості я говорила, не думаючи... Вибач мені, Геральте. Знаю, як воно є, коли у живу рану пальця сунути... Не злися. Я більше того не вчиню. Вибачиш? Чи маю я тебе за перепросини пом'яти?

Не чекаючи на відповідь чи дозвіл, вона обійняла його сильно за ший і поцілувала у щок. Він міцно потиснув її руку.

- Присунься, - кашлянув. - І ти також, Любистку. Разом... буде нам тепліше.

Довго мовчали. По світлому від заграва небі сунули хмари, затуляючи мигтлячі зорі.

- Хочу дещо вам сказати, - промовив нарешті Геральт. - Але пообіцяйте, що не станете сміятися.

- Кажи.

- Мав я дивні сни. У Брокілоні. Спочатку думав, що воно маячня. Щось із моєю головою. Бачте, на Танедді добряче впіймав я у макітру. Але - кілька днів я бачу той самий сон. Завжди той самий.

Любисток і Мільва мовчали.

- Цірі, - продовжив він по хвильці, - не спить у палаці під парчевим балдахіном. Їде вона верхи через якесь запилене село... Селяни показують на неї пальцями. Звуть іменем, якого я не знаю. Собаки гавкають. Вона там не сама. Є там й інші. Є коротко стрижена дівчина, вона тримає Цірі за руку... Цірі до неї посміхається. Не подобається мені та посмішка. Не подобається мені її різкий макіяж... А менше за все подобається мені те, що по сліду їхньому йде смерть.

- І де ж тоді дівчина є? - пробурмотіла Мільва, притуляючись до нього, наче кицька. - Не у Нільфгарді?

- Не знаю, - відповів він із напругою. - Але той самий сон я бачив кілька разів. Проблема полягає у тому, що я не вірю у такі сни.

- Тоді дурень ти. Я вірю.

- Не знаю, - повторив він. - Але відчуваю. Перед нею вогонь, за нею - смерть. Я мушу поспішати.

* * *

На світанку задошило. Не так, як попереднього дня, коли грозу супроводжувала сильна, але короткочасна злива. Небо посірішало й

затягнулося свинцевим нальотом. Почалася мжичка, дрібна, рівна й докучливо безперервна.

Їхали вони на схід. Мільва вела. Коли Геральт звернув її увагу, що Яруга на півдні, лучниця відбуркнулася і нагадала, що то вона провідниця і знає, що робить. Більше він не відзивався. Врешті-решт, важливим було те, що вони їхали. Напрямок не мав особливого значення.

Їхали вони мовчки, мокрі, замерзлі, скорчені на сидлах. Трималися лісових стежок, ішли вздовж просік, перетинали гостинці. Пірнали у гушавину, почувши стукіт копит кавалерії, що тягнулася дорогами. Широкою дугою оминали вони крики й брязкіт битв. Проїздили поряд із палаючими селами, поряд із димними та жевріючими ще попелищами, минали осади та садиби, від яких лишилися тільки чорні квадрати випаленої землі й гострий сморід намоченої дощем гарі. Положили зграї ворон, що жирували на трупах. Минали групи й колони, що гнулися під тюками, – втікачів від війни й пожеж, селян, отупілих і реагуючих на питання тільки нерозумним і німим поглядом порожніх від нещастя і ляку очей.

Їхали вони на схід, серед вогню і димів, серед мжички й туманів, а перед очима їхніми розгортався гобелен війни. Картини.

Була картина із «журавлем», що чорною рисою стирчав серед руїн спаленого села. На «журавлі» висів голий труп. Головою вниз. Кров із розрубаного паху й черева стікала йому на груди й обличчя, бурульками звисала з волосся. На спині трупа було видно руну Ард. Витяту ножом.

– An'givare, – сказала Мільва, відкидаючи мокре волосся на спину. – Білки тута були.

– Що воно значить, те an'givare?

– Донощик.

Була картина із конем, осідланим сивком із чорним капаризоном. Кінь нерівно ступав по краю бойовиська, шкутильгаючи поміж купами трупів і вбитими у землю уламками списів, іржав тихо й проникливо, волік за собою нутрощі, що вивалилися з розпанаханого черева. Не могли вони його добити – окрім коня по бойовиську крутилися мародери, що обдирали трупи.

Була картина із розіп'ятою дівчиною, що лежала неподалік спаленого будинку, гола, скривавлена, дивлячись у небо осклілими очима.

– Кажуть, війна – чоловіча справа, – пробурчала Мільва. – Але над бабою не змилостивляться, мусять собі погратися. Герої, псяча їх мати.

– Маеш рацію. Але цього ти не зміниш.

– Я вже змінила. Я втекла з дому. Не хотіла замітати халупу й відмивати підлоги. І чекати, поки наїдуть, підпалять халупу, а мене розкладуть на тій підлозі й...

Вона не скінчила, підігнула коня.

А пізніше була картина зі смолярнею. Саме тоді Любисток виригав усе, що того дня з'їв, – сухар і половину пліточки.

У смолярні нільфгардці – а може, скойа'таелі – розправилися із певною кількістю бранців. Яка то була кількість, зрозуміти не вдалося навіть приблизно. Бо для розправи вони застосували не тільки стріли, мечі й

списи, а й знайдений у смолярні дроворубний інструмент – сокири, струги й дворучні пилки.

Були й ще картини, але Геральт, Любисток і Мільва нічого вже не запам'ятали. Викинули їх із пам'яті.

Стали байдужими.

* * *

У наступні два дні не проїхали вони й двадцяти миль. Надалі дощило. Спрагла після літньої суші земля вже обпилася водою досхочу, лісові стежки перетворилися на болотисті ковзанки. Тумани й опар відібрали можливість бачити дими пожеж, але сморід горілого вказував, що війська все ще недалеко й надалі палять усе, що приступне вогню.

Біженців вони не бачили. Були серед лісів самі. Принаймні так думали.

Геральт першим почув форкання ідучого слідом за ними коня. Із кам'яним обличчям розвернув Плітку. Любисток відкрив рота, але Мільва жестом наказала йому мовчати, вийняла лук із сагайдака біля сидла.

Той, хто їхав за ними, показався серед чагарника. Побачив, що його чекають, і притримав коня, червоно-брунатного жеребчика. Стояли вони так у тиші, що переривалася лише шумом дощу.

– Я заборонив тобі їхати за нами, – сказав нарешті відьмак.

Нільфгардець, якого Любисток востаннє бачив у труні, устроїв очі в мокру гриву. Поет його ледве впізнав, одягненого у кольчугу, шкіряний каптан і плащ, без сумнівів зняті з когось із убитих біля возу гавекара. Втім, він запам'ятав молоде обличчя, яке від часу пригоди під буком не встигла змінити й скупа щетина.

– Я заборонив тобі, – повторив відьмак.

– Заборонив, – визнав нарешті юнак. Говорив він без нільфгардського акценту. – Але я мушу.

Геральт зіскочив з коня, віддав вуздечку поетові. Витягнув меч.

– Злазь, – сказав спокійно. – Ти вже знайшов собі шматок заліза, як я бачу. То добре. Ніяково було б мені тебе зарізати, якби був ти беззбройним. Тепер – інша справа. Злазь.

– Я не стану із тобою битися. Не хочу.

– Здогадуюся. Як і всі твої земляки, волієш інший різновид битви. Такий, як у тій смолярні, мимо якої ти повинен був проїхати, йдучи нашим слідом. Кажу: злазь.

– Я Кагір Мавр Диффрин еп Келлах.

– Я не просив тебе представлятися. Я наказав тобі злізти.

– Я не злізу. Не хочу із тобою битися.

– Мільво, – відьмак кивнув на лучницю. – Зроби мені ласку, вбий під ним коня.

- Ні! - нільфгардець підняв руку, не встигла Мільва поставити стрілу на тятиву. - Ні, прошу. Я злізаю.

- Краще. А тепер доставай меча, синку.

Юнак сплів руки на грудях.

- Убий мене, якщо хочеш. Якщо бажаєш, накажи тій ельфійці застрелити мене з лука. Я не стану із тобою битися. Я Кагір Мавр Диффрин... син Келлаха. Хочу... Хочу до вас приєднатися.

- Я хіба недочув? Повтори.

- Я хочу до вас приєднатися. Ти ідеш на пошуки дівчини. Я хочу тобі допомогти. Мушу тобі допомогти.

- Це шаленець, - Геральт повернувся до Мільви й Любистка. - Він з глузду з'їхав. Ми стикнулися із шаленцем.

- А він пасував би до компанії, - буркнула Мільва. - Пасував би як влитий.

- Подумай над його пропозицією, Геральте, - шуткував Любисток. - Урешті-решт, це ж нільфгардський шляхтич. Може, за його допомогою легше нам буде дістатися до...

- Тримай язик на прив'язі, - різко обірвав його відьмак. - А ти - доставай меч, нільфгардцю.

- Я не стану із тобою битися. І я не нільгардець. Я походжу із Віковаро, а звуся...

- Немає мені діла, як ти звешся. Діставай зброю.

- Ні.

- Відьмаче! - Мільва перехилилася у сідлі, сплюнула на землю. - Час біжить, а дощ мочить. Нільфгардець не хоче проти тебе ставати, а ти, хоча корчиш суворі міні, не зарубаєш його холоднокровно. Маємо стирчати тут до засраної смерті? Давай я всаджу в його жеребчика стрілу, та їдьмо своєю дорогою. Пішки він за нами не встигне.

Кагір, син Келлаха, одним стрибком дістався до червоно-брунатного жеребчика, скочив у сідло й погнав галопом назад, криком підганяючи коня.

Відьмак мить дивився йому услід, а тоді заліз на Плітку. Мовчки. І не оглядаючись.

- Старію, - буркнув через певний час, коли Плітка порівнялася із буланом Мільви. - Мучать мене гризоти.

- Ага, буває таке зі старими, - лучниця глянула на нього зі співчуттям. - Відвар з медунки від того допомагає. А поки що клади собі на сідло подушечку.

- Гризоти, - серйозно пояснив Любисток, - це не те саме, що гемороїди, Мільво. Ти переплутала поняття.

- А хто б там зрозумів вашу мудру балаканину! Теревените ви складно, одне те й умієте! Давайте, у дорогу!

– Мільво, – запитав по хвилі відьмак, ховаючи обличчя від січучого у галопі дощу. – Ти б убила під ним коня?

– Не, – призналася вона неохоче. – Кінь не в чому не винен. Та й той нільфгардець... Якого біса він за нами слідить? Чого каже, що мусить?

– Та хай мене диявол візьме, як я знаю.

* * *

І надалі дощило, коли ліс раптом закінчився і вони виїхали на гостинець, що звивався серед пагорбів з півдня на північ. Чи навпаки, це як подивитися.

Те, що вони побачили на шляху, їх не вразило. Вже зустрічали таке. Перекинуті й випатрані вози, трупи коней, порозкидані клунки, в'юки та кошики. І застигли у дивних позах форми чогось, що ще недавно було людьми.

Вони під'їхали ближче, без страху, бо видно було, що різанина мала місце не сьогодні, а вчора чи позавчора. Навчилися вже вони розпізнавати такі речі, а може, відчували їх чисто звіриним інстинктом, який пробудили й відточили у них останні дні. Навчилися вони також перевіряти бойовиська, бо інколи – рідко – вдавалося їм знайти серед розкиданого краму трохи провіанту чи ворок вівса.

Затрималися вони перед останнім із фургонів розгромленої колони, зіпхнутим у рівчак, упертим у землю маточиною розбитого колеса. Під фургоном лежала товста жінка із неприродно вигнутою шиєю. Комір кабата вкривали розмиті дощем патьоки засохлої крові з роздертої вушної раковини, з якої видерли сережку. На полотнищі, що покривало віз, виднівся напис «Вера Левенгаупт і Сини». Синів поблизу видно не було.

– То не хлопці, – стиснула губи Мільва. – То купці. Йшли з півдня, від Діллінжену до Брюгге, а тут їх наздогнали. Погано це, відьмаче. Думала я вже тут на південь звернути, але тепер не знаю, що й робити. Діллінжен і все Брюгге вже, напевне, у нільфгардських руках, тож там до Яруги не доберемося. Треба нам далі на схід, через Турлуг. Там ліси, безлюддя, тудой військо не піде.

– Я не поїду далі на схід, – запротестував він. – Я мушу дістатися Яруги.

– Дістанешся, – відповіла вона несподівано спокійно. – Але безпечнішим шляхом. Якщо звідси рушиш на південь, попадеш просто нільфгардцям у пащеку. Нічого з того не отримаєш.

– Отримаю час, – гарикнув він. – Їдучи на схід, я постійно його втрачаю. Казав же я, що не можу собі того...

– Тихо, – раптом сказав Любисток, повертаючи коня. – Перестаньте на мить балакати.

– Що сталося?

– Чую... спів.

Відьмак похитав головою. Мільва пирхнула.

– Помилився ти, поете.

– Тихо! Заткніться! Хтось співає, кажу ж вам! Не чуєте?

Геральт стягнув каптур, Мільва також нашорошила вуха, за мить глянула на відьмака й мовчки кивнула.

Музичний слух не підвів трубадура. Те, що здавалося неможливим, виявилось правдою. Ото вони стояли посеред лісу, під мжичкою, на дорозі, засланій трупами, і долинав до них спів. З півдня хтось наближався, співаючи весело й голосно.

Мільва шарпнула вуздечку карого, готова тікати, але відьмак стримав її жестом. Йому було цікаво. Бо спів, який вони чули, не був грізним, ритмічним, багатоголосим співом піхоти на марші чи бундючною пісенькою кавалеристів. Спів, що наближався, не пробуджував страху. Навпаки.

Дощ шумів у листі. Вони почали розрізняти слова пісеньки. Веселої пісеньки, яка здавалася серед цього пейзажу війни й смерті чимось чужим, неприродним й абсолютно не на місці.

Ой, дивіться, там під бором вовчисько танцює,
Зуби шкірить, хвостом маха, жваво підстрибує.
З чого хижак, з чого сірий отак веселиться?
Видно нежонатий, раз отак крути`ться!
Ум-ца, ум-ца, у-ха-ха.

Любисток раптом засміявся, витягнув з-під мокрого плаща лютню, не звертаючи увагу на сичання відьмака й Мільви, шарпнув за струни й підхопив на все горло:

Гей, дивіться, там на лузі вовк лапи волочить,
Униз морда, хвіст під пузом, з очок сльози точить.
З чого хижак, з чого сірий отак засмуче`ний?
Може, вчора оженився або заруче`ний!

– Ху-ху-ха!!! – відкрикнули вже зовсім поряд численні голоси.

Покотився гучний сміх, хтось пронизливо засвистів на пальцях, після чого з-за повороту шляху вивалилася дивна, але мальовнича компанія, що марширувала вервечкою, розбризкуючи болото ритмічними ударами важких ботів.

– Гноми, – упівголоса сказала Мільва. – Але не скойа`таелі. Бороди не заплетені.

Тих, які наближалися, було шестеро. Одягнені вони були у короткі плащі із каптурами, що переливалися незліченими відтінками сірого й коричневого, – ті, що зазвичай носять гноми під час сльоти. Плащі такі, як знав Геральт, мали серед своїх плюсів абсолютну водонепроникність, отриману через кільканадцять років насичення дьогтем, пилом з гостинців і рештками жирних страв. Практичний той одяг переходив від батька до найстаршого сина, тож мали їх у розпорядженні, як правило, виключно дозрілі гноми. Гном сягав дозрілості, коли борода його сягала в нього до поясу, що наступало десь років у п'ятдесят п'ять.

Жоден з тих, які наближалися, молодшим не виглядав. Але не виглядав і старшим.

– Ведуть людей, – пробурмотіла Мільва, рухом голови вказуючи Геральту на групку, що виходила з лісу слідом за шісткою гномів. – Мабуть, біженці, бо в'юками обвішані.

- Та й самі вони добряче обвішані, - сказав Любисток.

І справді, кожен з гномів таскав на собі багаж, під яким швидко загнулися б багато хто з людей і багато хто з коней. Крім звичайних рюкзаків і сакв Геральт помітив замкнені на замки скрині, чималий мідяний казанок і щось, що виглядало наче малий комок. Один навіть ніс на спині колесо від возу.

Той, хто марширував на чолі, багажу не ніс. За поясом мав коротку сокирку, за спиною довгий меч у піхвах, загорнутих у шкіри смугастих котів, а на плечі зеленого, мокрого й нашорошеного папугу. Власне, саме він із ними й привітався.

- Вітаю! - гарикнув, затримуючись посеред дороги й беручись під боки. - Часи такі, що краще вовка у бору зустріти, ніж людину, а як уже сталося, то зустрічного краще стрілою з арбалета, ніж добрим словом привітати! Але хто співом вітає, хто музикою представляється, той, видно, свій хлоп! Альбо своя баба, перепрошую у милої пані! Вітаю. Я - Золтан Хівай.

- Я Геральт, - представився після хвилики вагання відьмак. - Той, який співав, - то Любисток. А оце - Мільва.

- Ррр-ррва мати! - скреготнув папуга.

- Дзюба стули! - примнув на птаха Золтан Хівай. - Вибачте. Мудра та заморська пташина, але неввічлива. Десять талерів за дивину віддав. Зветься Фельдмаршал Дуда. А ото решта моєї компанії. Манро Брки, Йазон Варда, Каліб Страттон, Фіггіс Мерлуззо й Перцифаль Шуттенбах.

Перцифаль Шуттенбах гномом не був. З-під мокрого каптура визирав, замість розкудлої бороди, довгий і шпичастий ніс, що беззаперечно окреслював належність його володаря до старої і шляхетної раси гномів.

- А оті, - Золтан Хівай вказав на збиту купку, що затрималася віддалік, - то втікачі з Кернів. Як бачте, самі баби із дітлахами. Було їх більше, але Нільфгард налетів на їхню групу три дні тому, вирізав та розігнав. Надибали ми їх у лісах і тепер разом ідемо.

- Сміливо йдете, - дозволив собі зауваження Геральт. - Гостинцем та зі співами.

- Не здається мені, - ворухнув бородою гном, - щоби марш із плачем був кращим рішенням. Від Діллінжену ми лісами йшли, тихо й скрито, а як війська пройшли, вийшли на гостинець, аби час надолужити.

Урвав себе, розглянувся по бойовиську.

- До таких картин, - кивнув на трупи, - ми вже звикли. Від самого Діллінжену, від Яруги, на гостинцях тільки смерть... Ви з оцими йшли?

- Ні. Нільфгард купців вирізав.

- Не Нільфгард, - покрутив головою гном, спокійно дивлячись на вбитих. - Скойа'таелі. Регулярне військо не стане стріли з трупів витягати. А добра стріла півкрони коштує.

- Знається, - буркнула Мільва.

- Куди йдете?

- На південь, - відразу відповів Геральт.

– Не раджу, – Золтан Хівай знову похитав головою. – Там справжнє пекло, вогонь і погибель. Діллінжен уже точно захоплено, все більші сили Чорних Яругу переходять, у будь-який момент заллють усю долину на правому березі. Як бачте, вони вже й попереду є, на півночі, йдуть на місто Брюгге. Тож єдиний зараз розумний напрям для втечі – це схід.

Мільва красномовно глянула на відьмака, а відьмак утримався від коментаря.

– Ми саме на схід прямуємо, – продовжував Золтан Хівай. – Єдиний шанс – це за фронт перейти, а зі сходу, від річки Іни, рушать же темерійські війська. Тож хочемо просіками лісовими йти до узгір'я Турлоу, потім Старим Шляхом до Соддену, до річки Хотлі, що в Іну впадає. Як хочете, разом підемо. Якщо не стане вам на заваді, що повільно. Ви маєте коней, а нам втікачі темп сповільнюють.

– Вам же, – відізвалася Мільва, проникливо на нього дивлячись, – те не стає на заваді. Гном, навіть із багажем, піхом тридцять миль у день зробити може, майже стільки, скільки кінна людина. Я знаю Старий Шлях. Без біженців були б ви над Хотлі за якихось три дні.

– То ж баби із дітьми, – Золтан Хівай виставив бороду й черево. – Не залишимо ми їх на ласку долі. А ви б щось протилежне нам порадили, га?

– Ні, – сказав відьмак. – Не порадили б.

– Радий чути. Значить, перше враження мене не підмануло. Тож як? Ідемо у компанії?

Геральт глянув на Мільву, лучниця кивнула.

– Добре. – Золтан помітив той кивок. – Тоді у дорогу, поки нас на гостинці який патруль не надібав. Але спочатку... Йазоне, Монро, понишпорьте по возах. Як щось пожиточне там залишилося, забрати під ноль. Фіггісе, перевір, чи наше колесо пасує до того малого фургончика. Був би він для нас у самий раз.

– Пасує! – крикнув за хвилину той, який таскав колесо. – Як влите сидить!

– А бач, баранячий ти лоб! Ще дивувався учора, як я тобі наказав те колесо взяти й нести! Монтуй! Допоможи йому, Калебе!

За приголомшливо короткий час віз небіжчиці Вери Левенгаупт, забезпечений новим колесом, обдертий від брезенту й усіх непотрібних елементів, було витягнуто з рівчака на шлях. Мигцем звалили на нього увесь багаж. Після роздумів Золтан Хівай наказав посадити на віз ще й дітей. Наказ його виконали не відразу – Геральт помітив, що біженки косяться на гномів і намагаються триматися подалі.

Любисток із явним несхваленням поглядав на двох гномів, які приміряли стягнений з трупів одяг. Інші шукали серед возів, але не знайшли чогось гідного уваги. Золтан Хівай свиснув, сунувши у рота пальці, даючи їм знати, що час кінчати мишування, після чого професійним поглядом оглянув Плітку, Пегаса й карого Мільви.

– Верхові, – ствердив, із невдоволенням крутячи носом. – Значить, непридатні. Фіггісе, Калебе, за дишла. Будемо мінятися у запряжці. Маааарш!

* * *

Геральт був упевнений, що гномам скоро доведеться залишити добутого воза, коли той добряче зав'язне на розм'яких просіках, але він помилявся. Карли були сильними, наче бики, а шляхи, що вели на схід, виявилися трав'янистими й не дуже грузькими. І далі безперервно дощило. Мільва стала похмурою і злою, якщо відгукувалася, то тільки щоб висловити переконання, що у будь-який момент у коней потріскається розм'якла роговина на копитах. Золтан Хівай у відповідь облизувався, придивлявся до копит і казав, що він майстер з приготування конини, чим доводив Мільву до сказу.

Утримували вони постійний стрій, у центрі якого був віз, що тягли вони його напереміну. Попереду воза марширував Золтан, поряд із ним їхав на Пегасі Любисток, пристаючи до папуги. За возом їхали Геральт із Мільвою, а наприкінці волоклися шестеро жінок з Кернів.

Провідником зазвичай був Перцифаль Шуттенбах, довгоносий гном. Поступаючись гномам зростом і силою, він дорівнював їм витривалістю, а спритністю – значно перевершував. Під час маршу безперестанно присідав, шурхотів у кущах, виривався уперед і зникав, після чого з'являвся раптово й нервовими, мавпячими жестами подавав здалеку знак, що усе в порядку, можна йти далі. Часом він повертався і швидко переповідав про перешкоди на шляху. Скільки б разів не повертався, завжди мав для четвірки дітлахів, які сиділи на возі, жменю ожини, горіхів чи якісь дивовижні, але явно смаковиті корінці.

Швидкість вони мали потворно повільну, марширували просіками три дні. Не наштовхнулися ні на які війська, не бачили димів чи заграв. Утім, самими вони не були. Розвідник Перцифаль кілька разів доповідав їм про групи біженців, які ховалися у лісах. Кілька таких груп вони минули, причому якомога швидше, бо міни озброєних вилами та колунами хлопів не заохочували до зав'язування контактів. Висловлювалася пропозиція вступити у перемовини й залишити якийсь із груп біженців жінок з Кернів, але Золтан був проти, а Мільва його підтримала. Жінки також аж ніяк не квапилися залишати компанію. Було це тим більше дивно, що ставилися вони до гномів із явною, сповненою страхом недоброзичливістю і дистанціюванням, майже ніколи не відгукувалися, а на кожній із зупинок трималися на узбіччі.

Геральт списував поведінку жінок на трагедію, яку вони нещодавно пережили, втім, підозрював, що причиною недоброзичливості також могли бути занадто розкуті манери гномів. Золтан і його компанія лаялися настільки ж бридко й часто, як папуга, називаний Фельдмаршалом Дудою, але мали багатший репертуар. Співали свинські пісеньки, в чому, зрештою, всіляко допомагав їм Любисток. Плювалися, шмаркалися у пальці й голосно перділи, що зазвичай було причиною смішків, жартів і взаємного під'юджування. У куші ходили тільки за насправді великою потребою, із потребами легшими не утруднювали себе далеким ходінням. Це остаточно розлютило врешті Мільву, яка добряче вилаяла Золтана, коли той уранці висцявся у теплий ще попіл вогнища, аж ніяк не переймаючись глядачами. Здивований Золтан не збентежився і заявив, що сором'язливо укриватися із того роду потребами звикли виключно особи лукаві, підступні й схильні до доносів, за чим таких ото, власне, й розпізнають. Утім, на лучницю те красномовне пояснення не справило жодного враження. Гноми були почастиновані довгою вязкою лайки й кількома напрочуд конкретними погрозами, які вони сприйняли всерйоз, бо почали слухняно ходити у куші. Однак, аби не наразитися на обзивання їх підступними донощиками, ходили групами.

Нове товариство максимально змінило Любистка. Поет був із гномами запанібрата, особливо коли виявилось, що деякі з них чули про нього й

навіть знають його балади і куплети. Любисток не відступав від Золтанової компанії ані на крок. Носив виторгувану у гномів набиту заклепками куртку, піднищений капелюшок із пером замінив він задиристим ковпаком із куниці. Підперезався широким, втиканим міддю поясом, за який заткнув отриманий у презент ніж розбійницького вигляду. Ніж той колов його у пах при кожній спробі нахилитися. На щастя, скоро він десь загубив той убивчий клинок, а другого вже не отримав.

Ішли вони серед густих лісів, що росли на схилах Турлоу. Ліси здавалися вимерлими, не було й сліду від звірини, сполошеної, мабуть, військом і біженцями. Не було на що полювати, але поки що голод їм не загрожував. Гноми тарабанили із собою вдосталь провіанту. А коли той закінчився – а закінчився швидко, бо ротів до їдла було чимало, – Йазон Варда й Монро Бржи зникли, ледь посутеніло, узявши із собою порожній лантух. Коли під ранок вони повернулися, то мали два мішки, обидва наповнені. У одному був овес для коней, у другому – крупи, мука, сушена яловичина, ледь початий шмат сиру й навіть величезний сичуг – делікатес у вигляді фаршированого лівером свинячого шлунку, спресованого поміж двома планками у форму міху для роздування вогню у каміні.

Геральт здогадувався, звідки та здобич. Не прокоментував одразу, але сказав про те, дочекавшись відповідної миті. Як був із Золтаном сам на сам, гречно запитав його, чи не бачить той нічого поганого в обкраданні інших біженців, усе ж не менше, ніж самі вони, голодних і на рівні із ними бажаючих вижити. Гном відповів серйозно, що – авжеж, дуже він того стидається, але такий уже має характер.

– Моею величезною слабкістю, – пояснив, – є непогамована доброта. Я просто мушу чинити добро. Втім, я розсудливий гном і розумію, що усім дати того добра я не зможу. Якби намагався я бути добрим до усіх, для всього світу й для всіх істот, що в ньому мешкають, була б то крапелька питної води у солоному морі, іншими ж словами: марні зусилля. Тож я вирішив чинити добро конкретне, таке, яке не піде на марне. Я добрий до себе й свого безпосереднього оточення.

Геральт більше запитань не ставив.

* * *

На одному з біваків Геральт і Мільва поговорили із Золтаном Хіваєм, невинним і запійним альтруїстом, подовше. Якщо йшлося про перебіг військових подій, гном був у курсі. Принаймні, справляв він таке враження.

– Наступ, – розповідав, раз за разом заспокоюючи Фельдмаршала Дуду, що починав скреготливо лаятися, – ішов від Дресхоту, почався на світанку сьомого дня після Ламмасу. Разом із Нільфгардом ішло верденське союзне військо, бо Верден, як знаєте, це зараз імперський протекторат. Ішли швидким маршем, пускаючи за димом усі села за Дресхотом і зносячи брюггські війська, які стояли там на переїздах. А на фортецю Діллінжен рушила з-за Яруги нільфгардська Чорна Піхота. Перейшли вони річку в найменш сподіваному місці. Міст поставили на човнах, за півдня поставили, вірите?

– У все прийдеться повірити, – буркнула Мільва. – Ви у Діллінжені були, як усе почалося?

– Біля нього, – ухильно відповів гном. – Як дійшли до нас вісті про напад, ми були у дорозі до міста Брюгге. На гостинці страшенний рейвах тоді зчинився, чорно було від утікачів, одні валили з півдня на північ,

інші – навпаки. Забили гостинець, ми й застрягли. А Нільфгард, як виявилось, і насправді був і за нами, й попереду. Ті, які йшли від Дресхоту, мусили розділитися. Здається мені, що великий кінний загін пішов на північний схід, власне до міста Бругге.

– Тоді Чорні вже на півночі від Турлоу. Виходить, що ми посередині, між двома загонами. У порожньому просторі.

– Усередині, – кивнув гном. – Але не у порожньому. Гуфцям імператорським фланкують Білки, верденські волонтери[24 – Слово «волонтер» походить від лат. voluntarius, «доброволець» і у військовій справі означає воїна, який добровільно поступив на військову службу; ті, кого у старовину звали «охочими».] й різні вільні загони, а ті гірші за нільфгардців будуть. Такі ото Кернів спалили й нас пізніше мало не зацапали, ледь ми встигли у ліси дунути. Тож не висувати нам носа з пущі. І бути уважними. Дійдемо до Старого Шляху, а там по річці Хотлі до Іни, а вже над Іною мусимо натрапити на темерські війська. Вояки короля Фольтеста напевне вже до тями після нападу прийшли і нільфгардцям відсіч дали.

– Якби ж то, – сказала Мільва, дивлячись на відьмака. – Уся проблема у тому, що нас важливі й нагальні справи саме на південь женуть. Думали ми від Турлоу на південь завернути, до Яруги.

– Не знаю, які там справи вас у ті крайки женуть, – Золтан глипнув на них підозріло. – Але мусять вони бути страшенно важливі й нагальні, аби ради них шиєю ризикувати.

Він зробив паузу, почекав, але ніхто не поспішав із поясненнями. Гном почував дупу, відхаркнув, сплюнув.

– Не здивувався б я, – сказав нарешті, – якби нільфгардці тримали вже у кулаці обидва береги Яруги аж по саме гирло Іни. А вам на яке місце над Яругою треба?

– Ні в яке конкретне, – Геральт вирішив відповісти. – Аби над річкою. Хочу човном до гирла поплисти.

Золтан глянув на нього й засміявся. Одразу замовк, як тільки зорієнтувався, що то не був жарт.

– Треба визнати, – сказав за хвилину, – що дивні вам маряться шляхи. Але ті мрії обліште. Увесь південь Бругге у вогні, перш ніж ви до Яруги дійдете, посадять вас на палі або поженуть до Нільфгарду на мотузках. Якби навіть якимось дивом вдалося вам до річки дістатися, на те, щоби до гирла поплисти, немає у вас жодних шансів. Я згадував вам про міст на човнах, перекинутий з Цінтри на бруггенський берег. Мосту того, я про те відаю, сторожа день і ніч пильнує, туди нічого річкою не пропливе, хіба лосось. Ваші важливі й нагальні справи мусять втратити важливість і нагальність. Вище сраки не підскаочиш. Так мені та справа бачиться.

Вираз обличчя і погляд Мільви красномовно свідчив, що й вона бачить справу таким само чином. Геральт не коментував. Почувався дуже погано. Кістка лівого передпліччя і праве коліно все ще гризли невидимі ікла тупого, дратуючого болю, посиленого втомою та всюдисущою вологістю. Докучали йому також болючі, гнітючі, надто немілі відчуття, чужі відчуття, яких він ніколи досі не відчував і з якими не міг собі зарадити.

Безсилля і відчай.

* * *

Через два дні дощити перестало, визирнуло сонце. Ліси дихнули опаром і туманом, що швидко розвіювався; птахи почали різко надолужувати вимушене мжичкою мовчання. Золтан повеселішав і зробив довшу стоянку, після якої обіцяв швидкий марш, щоб дістатися до Старого Шляху протягом найбільше одного дня.

Жінки з Кернів оздобили усі навколишні гілки чорнотою і сірістю сушеного одягу, самі тільки у нічних сорочках, сховалися сором'язливо у кушах і куховарили нашвидкуруч. Роздягнені діти розігралися, вигадливими способами порушуючи достойний спокій паруючої пущі. Любисток відсипався, зморений. Мільва зникла.

Гноми відпочивали активно. Фіггіс Мерлуззо й Манро Бржи подалися на пошуки грибів. Золтан, Йазон Варда, Калєб Страттон і Перцифаль Шуттенбах усілися неподалік возу й без передиху грали у гвинт, улюблену їхню карточну гру, якій присвячували будь-яку вільну хвилину, навіть у попередні мокрі вечори.

Відьмак інколи підсідав і уболівав, зробив так і зараз. Складних правил цієї типово гномської гри він і далі не міг зрозуміти, але захоплювався винятково старанно виконаними картами й малюнками фігур. Порівняно із картами, якими грали люди, карти гномів були справжніми шедеврами поліграфії. Геральт у черговий раз переконувався, що техніка бородатого народцю була дуже розвиненою не виключно у царині гірничої справи, гутництва й металургії. Те, що у справі друкування карт здібності гномів не допомогли їм монополізувати ринок, походило з факту, що карти серед людей усе ще були менш популярні, ніж кості, а людські азартні гравці не походили з груп, у яких перевага віддавалася естетиці. Людські картярі, яких відьмак мав чимало okazji бачити, грали завжди почухраними картонками, такими брудними, що, перш ніж покласти їх на стіл, доводилося спочатку ретельно відліплювати від пальців. Фігури були вималювані так нехлюйськи, що відрізнити даму від валета можна було лише завдяки тому, що рицар сидів на коні. А кінь, у свою чергу, більше нагадував кульгаву ласку.

Візерунки на картах гномів виключали подібні помилки. Король, що носив корону, був по-справжньому королівським, дама цицьката й вродлива, а озброєний алебардою валет був хвацько вусатий. Фігури ті звалися по-гномськи hraval, vaina і ballet, але Золтан і його компанія вживали в грі спільну мову й людські назви.

Сонце гріло, ліс парував, Геральт уболівав.

Базовим правилом гномського гвинта було щось подібне до торгівлі на кінській ярмарці – як інтенсивністю, так і напругою голосів тих, хто торгувався. Тоді пара, що оголошувала найвищу «ціну», намагалася здобути якнайвищу взятку, чому друга пара на всілякі способи перешкоджала. Розіграш проходив голосно й запально, а поряд із кожним гравцем лежав довгий важкий кий. Обкладали один одного киями досить рідко, але вимахували ними часто.

– І як ти оце граєш, вовку ти солом'яний? Тупак, чи що? Чому ти у листки замість у серця пішов[25 – Карточні масті спочатку звалися інакше, ніж ми до того звикли; справа у тому, що кожна масть була не стилізованим знаком, а цілком конкретним предметом. Тому «серця» – це звичні нам «черви», «листки» – «піки», «жезли» – «хрести», а «бубонці» – «бубни».]? То я що, жарту задля у серця вістував? Ах, узяти б палю та гепнути тебе у дурну макітру!

- Я мав чотири листки із валетом, думав добрати!
- Чотири листки, ти ба! Ти чи власного хера додав, як карти у подолі тримав? Ти трохи ж думай, Страттоне, бо тут же не університет! Тут у карти грають! Ну, але й свиня бургомистра обіграла, якби добрі карти мала. Роздавай, Вардо.
- Пиріг у бубонцях.
- Мала купа у жезлах.
- Грав король у жезли, пересрав та щезнув. Дубль у листках!
- Гвинт!
- Калебе, не спи! Дубль із гвинтом був! Що об'являєш?
- Велика купа у бубонцях!
- Підтримую. Хааа! І що? Ніхто не гвинтує? Хвости підібгали, синки? Вістуєш, Вардо. Перцифалю, ще раз йому підморгнеш, я тобі так йохну в око, що й до зими не переморгаєшся.
- Валет.
- Дама!
- А королем по ній! Дама покрита! Б'ю - і ха, ха, я ще й серця маю, на чорну годину вкриті! Валета, десятирик, тьоха...
- І козирьком по ній! Хто козиря не має, той на три букви грає! Й у жезли! Га, Золтане? Отута я тебе у жопу дзигнув!
- Бачили його, гнома йоханого. Ех, узяв би я палю...

Не встиг Золтан скористатися палицею, з лісу долинув переляканий вереск.

Геральт підірвався першим. Вилаявся на бігу, бо коліно йому знову прошив біль. Позаду нього сопів Золтан Хівай, підхопивши з возу свій обмотаний кошачими шкірками меч. Перцифаль Шуттенбах і решта гномів бігли слідом, озброєні палицями, ззаду підбігав Любисток, розбуджений криком. Збоку, від лісу, вискочили Фіггіс і Манро. Кинувши кошики із грибами, обое гномів підхопили й відтягнули подалі втікаючих дітей. Невідомо звідки з'явилася Мільва, на бігу витягаючи стрілу з сагайдака й вказуючи відьмаку місце, звідки долинав крик. Не було потреби. Геральт чув, бачив і вже був у курсі, у чому там справа.

Кричала одна з дітей, веснянкувата, дев'ятирічна, може, дівчинка із кісками. Стояла наче вкопана за кілька кроків від гури спорохнявілих повалених стовбурів. Геральт підскочив блискавично, схопив її під руки, перериваючи дикий писк, краєм ока ловлячи рух поміж деревами. Швидко відступив, наступивши на Золтана і його гномів. Мільва, яка також помітила рух серед стовбурів, натягнула лук.

- Не стріляй, - просичав він. - Забери звідси дитину, швидко. А ви - відступіть. Тільки спокійно. Не робіть занадто різких рухів.

Спочатку здавалося їм, що то рухається якась із спорохнявілих колод, наче вона мала намір злізти з нагрітої гури і пошукати тіні серед дерев. Тільки уважніший погляд дозволяв помітити досить нетипові для колоди елементи - перед усім чотири пари тонких ніг із шишкуватими суглобами, що

підіймалися над розсіченим борознами, крапчастим і поділеним на рачі сегменти панцирем.

– Тільки спокійно, – тихо повторив Геральт. – Не провокуйте його. Нехай вас не обмане його удавана незграбність. Він не агресивний, але вмє рухатися блискавично. Якщо відчує загрозу, може атакувати, а на його отруту протиотрути немає.

Створіння потроху заповзло на колоду. Дивилося на людей та гномів, повільно крутячи посадженими на тички очима. Майже не рухалося. Чистило кінчики ніг, по черзі їх піднімаючи й старанно клацаючи страшенними, гострими щипчиками.

– Стільки було вереску, – оголосив раптом без емоцій Золтан, стаючи поряд із відьмаком, – що я думав, що воно щось насправді страшне. Наприклад, кавалерист з добровольчого верденського загону. Або прокуратор. А це, на тобі, такий собі павукуватий ракоподібний. Треба визнати, цікаві форми вмє набувати природа.

– Уже не вмє, – відповів Геральт. – Те, що там сидить, це окоголів. Створіння Хаосу. Вимираючий посткон'юнкційний релікт, якщо розумієш, про що я кажу.

– Звичайно, що розумію. – Гном заглянув йому в очі. – Хоча я й не відьмак, спец із Хаосу і таких створіньок. Ну, ото мені цікаво, що тепер відьмак зробить із посткон'юнкційним реліктом. Точніше сказати, цікаво мені, як відьмак те зробить. Скористаєшся власним мечем чи волієш мій сігіль?

– Добра зброя, – Геральт кинув оком на меч, який Золтан витягнув з обмотаних котячими шкірками лакованих піхов. – Але потреби у ній не буде.

– Цікаво, – повторив Золтан. – То ми маємо стояти й взаємно переглядатися? Чекати, аж поки релікт відчує в нас загрозу? А може, повернутися і покликати на допомогу нільфгардців? Що пропонуєш, убивцю потвор?

– Принесіть мені з возу черпак і кришку від казанка.

– Що?

– Не дискутуй зі спецом, Золтане, – відізвався Любисток.

Перцифаль Шуттенбах кинувся до возу й миттю доставив потрібні предмети. Відьмак підморгнув компанії, після чого узявся з усіх сил гепати черпаком по кришці.

– Досить! Досить! – закричав за хвилику Золтан Хівай, затискаючи вуха долонею. – Черпак, суко, знищиш! Рак уже втік! Утік вже, холера ясна!

– Та ще й як тікав! – захоплено крикнув Перцифаль. – Аж курява стояла! Мокро, а курява стояла, щоб мені здохнути!

– Окоголов, – прохолодно пояснив Геральт, віддаючи гномам трохи погнуте кухонне начиння, – має надзвичайно тонкий і вразливий слух. Не має вух, але чує, так би мовити, усім собою. Особливо не в змозі він винести металеві звуки. Відчуває біль...

– Навіть у сраці, – перервав Золтан. – Знаю, бо я теж відчув, як ти почав молотити об кришку. Якщо монстр має слух тонший, аніж у мене, я йому співчуваю. Але чи не повернеться, га? Не приведе колет?

- Не думаю, аби на світі лишилося забагато його колег. Та й сам окоголов також навряд чи повернеться у цей крайок. Немає чого лякатися.

- Про потвор дискутувати не стану, - насупився гном. - Але твій концерт бляшаних інструментів було чути, напевне, аж на островах Скелліге, тож я не виключав би, що якісь любителі музики вже сунуть з того боку, і краще буде, якщо вони нас тут не застануть, коли присунуть. Згортаємо обоз, хлопці! Гей, дівки, одягатися і перерахувати діточок! Виходимо, живо!

* * *

Коли стали на ночівлю, Геральт вирішив прояснити усі неясності. Золтан Хівай цього разу не сідав грати у гвинт, тож не було проблем затягнути його в тихе місце на ширі чоловічу розмову. Почав він прямо й без церемоній.

- Кажи, звідки ти знав, що я - відьмак?

Гном глянув на нього й легенько посміхнувся.

- Я міг би похвалитися своєю спостережливістю. Міг би сказати, що помітив, як змінюються твої очі у сутінках і при повному сонці. Міг би також сказати, що я бувалий гном і чув те та інше про Геральта із Рівії. Але правда є більш банальною. Не дивися вовком. Ти потайний, але твій приятель бард співає і теревенить, і пащека у нього не закривається. Звідси я і знаю, яка у тебе професія.

Геральт стримався від того, аби поставити нове питання. І слушно.

- Ну, добре, - продовжив Золтан. - Любисток усе розтеревенив. Мусив відчувати, що ми цінуємо щирість, а того, що ми до вас приязно настроєні, відчувати й не мав, бо ми приязні не приховуємо. Коротше кажучи: я знаю, навіщо тобі так треба на південь. Знаю, які важливі й пильні справи ведуть тебе до Нільфгарду. Знаю, кого ти там маєш намір шукати. І не тільки із пліток поета. Я мешкав перед війною в Цінтрі, тож чув розповіді про Дитя Несподіванку й про біловолосого відьмака, якому та Несподіванка була призначена.

Геральт і цього разу не прокоментував.

- Решта, - продовжив гном, - то вже проблема спостережливості. Ти ту ракувату мерзоту злякав, хоча ти відьмак, а відьмацька ж справа таких монстрів убивати. Але потвора нічого поганого твоїй Несподіванці не зробила, тож ти пожалів меча і просто прогнав потвору, у кришку б'ючи. Бо ти зараз не відьмак, а шляхетний рицар, який поспішає врятувати діву, яку викрали й завдали утисків.

- Усе ще очима мене свердлиш, - додав він, так і не дочекавшись відповіді чи коментарю. - Усе ще зраду винюхуєш, переймаєшся, як отой виявлений секрет проти тебе обернутися може. Не гризи себе. Спільно до Іни дійдемо, взаємно допомагаючи. Така само мета перед тобою, як і перед нами: пережити й жити далі. Для того, аби шляхетну місію продовжити. Або просто жити, але так, аби не було соромно у годину смерті. Ти вважаєш, що ти змінився. Що світ змінився. Але ж світ такий, як і раніше був, такий само. І ти такий само, яким ти був. Не гризи себе.

- Облиш думку про те, аби від'єднатися, - Золтан поновив монолог, не збитий з пантелику мовчанкою відьмака, - як і про самотню подорож на

південь, через Брюгге й Содден до Яруги. Мусиш пошукати іншого шляху до Нільфгарду. Як хочеш, пораджу тобі...

– Не радь. – Геральт помасирував коліно, яке вже кілька днів не покидав біль. – Не радь, Золтане.

Він знайшов Любистка, який вболівав за гномів, які різалися у гвинт. Без слова узяв поета за рукав і відтягнув до лісу. Любисток одразу зорієнтувався, про що йдеться, вистачило йому одного погляду на обличчя відьмака.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=22966602&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примітки

1

Куплет з пісні британської рок-групи «Dire Straits» «Brothers In Arms», «Брати по зброї»: «Крізь терени розрухи, вогняного хрещення бога, я дивився на біль ваш у захваті вищого бою, і, хоча, коли поранило мене сильно та боляче у страху від сигналу тривоги, скажи – ти ж мене не полишиш, мій брате по зброї?» (Переклад з англ. Ю. Гордієнко.)

2

Композитні луки, на відміну від тих, що створюються з однорідного матеріалу, складаються з частин, різних за пружністю; таким чином, композитний лук мав більшу силу при меншому розмірі.

Звичайно композитні луки зі спущеною тятивою вигинаються – самі по собі, завдяки напруженню матеріалу – у зворотній бік; при натягуванні з кожного його кінця виникає подвійний вигин, так, щоб кінчики плечей дивилися у бік пострілу.

Коли при описові луку говориться про «фунти сили», мається на увазі сила натягування тятиви луку, те, з якою силою тятива тисне на пальці лучника; в цьому разі сила луку у перерахунку на метричну систему дорівнюється близько 25 кг; натягування ж має на увазі різницю між тятивою в розтягнутому та у відпущеному стані (в цьому разі – десь 60 см).

Звернімо увагу, що золоті ножі у формі серпа, згідно з античним свідченнями, носили кельтські друїди, використовуючи їх для ритуальних цілей.

«Чотирнадцятком» звуть оленя, на рогах якого саме така кількість відростків (відповідно, це – не молодий, а досить зрілий олень, вполювати якого важче).

Ламмас (або Лугнасад чи Лунаса) – свято врожаю в кельтській традиції. Відзначалося 1 серпня як свято початку осені й мало символіку полегшення долі землі, що страждає під тягарем стиглих плодів – у садах і на ланах. Але ж звернімо увагу на характерний момент: у світі відьмака період проходження планети навколо сонця (календарний рік) до останнього дня збігається із дванадцятьма місячними місяцями (на відміну від нашого, де, щоб зберегти збігання календарів сонячного й місячного, доводиться додавати день раз на 16–17 місяців).

Повна схема ельфійського календарного року й співвідношення його зі звичним людським календарем чекатиме читачів у наступному томі саги, у «Вежі Ластівки».

9

Що стосується (лат.).

10

Правосуддя – основа управління (лат.).

11

Жахливі злочини не повинні бути безкарні (лат.).

12

Каменя на камені (лат.).

13

По-перше (лат.).

14

По-друге (лат.).

15

Пам'ять – крихка (лат.).

16

Викрадення дівчини (лат.).

17

Назавжди мое (лат.) – метафорична назва дупи.

18

Ресентимент (від фр. *ressentiment* – «озлоблення») – відчуття зловорожості до того, кого суб'єкт вважає причиною своїх нещасть.

19

Медіатор(ка) (від лат. *media* – «поміж») – той чи та, хто поєднує протилежні сторони або суб'єкти.

20

Пресупозиція (від лат. *prae* – «перед» і *suppositio* – «заклад») – тут: чітке судження.

21

Термін «конвент» походить від лат. *conventus*, «зібрання»; утім, у нашій реальності слово «конвент» породило інше слово, тісно пов'язане із магічними практиками: «ковен» – як зібрання відьом, що складається з 13 осіб (символіка «чортової дюжини» грає тут не останню роль).

22

У європейській язичницькій традиції (зокрема у германських племен) відоме свято Йоль; воно відповідає у світі відьмака ельфійському святу

Мідінваерне, Дню Зимового Сонцестояння; на нього і справді прикрашали ялинку – звідки пішла традиція прикрашання ялинок спочатку Різдвяних, а тоді й Новорічних.

23

Військовий загін у давній Польщі, розміром приблизно з роту.

24

Слово «волонтер» походить від лат. voluntarius, «доброволець» і у військовій справі означає воїна, який добровільно поступив на військову службу; ті, кого у старовину звали «охочими».

25

Карточні масті спочатку звалися інакше, ніж ми до того звикли; справа у тому, що кожна масть була не стилізованим знаком, а цілком конкретним предметом. Тому «серця» – це звичні нам «черви», «листки» – «піки», «жезли» – «хрести», а «бубонці» – «бубни».